

mpkslas - menas literatūra

DRAUGAS

ANTEOJI DALIS / 1977 METAI

BALANDŽIO MĖN. 23 D. / APRIL 23, 1977

PART TWO — Nr. 95 (16)

Šiame numery

Apie knygas reikia kalbėti su meile.
Keturių miniatiūrų ir literatūra.
Prancūzijoje pradėti O. V. Milašiaus minėjimai.
Marytės Gaižutienės keramikos parodą aplankius.
Dr. Bourdeaux lanko lietuvius Amerikoje.
Birutės Pūkelevičūtės eilėraštis.
Lituanistinis veiklas anglų kalba.
Fantastinė kelionė į Šenadorių.

Kertinė paraštė

Apie knygas reikia kalbėti su meile

Tai dar nereikia, kad kiekvienas pasirodžiusi grožinės literatūros ar mokslo sričių knyga turėtų būti vis gariama vien tik dėl to, kad ji yra lietuviška, kad sunkios sąlygos išleista, mūsų pačių išsivijoje ar pasilikusių Lietuvoje parašyta to paties lietuviško reikalo labui. Geri tikslai nebūtinai visada užtikrina to ar kito darbo lygiai gerą rezultatą. O jeigu rezultatas menkas, tokiu ji reikia ir laikyti, knygą vertinant, teisybės neslėpti. Šiuo atveju teisingas knygos kritika taipgi yra meilės kalba, nes ja kaip tik norima mūsų literatūros ir mokslo knygai vien gero — aukšto kūrybinio ir profesinio lygio.

Tačiau meilė lietuviškai knygai būtinai ne vien tik jau išėjusių knygų vertinime, bet ir bendrame šios knygyninės temos svarstyme, kultūrinės politikos planavimuose, kultūrinių institucijų užmojuose bei jų vadovų pasisakymuose ir kasdieninėje veikloje.

Aiskumo dėlei pora konkrečių pavyzdžių. Neseniai mūsų puslapiuose buvo spausdinamas pasikalbėjimas su JAV LB Kultūros tarybos pirm. Juozu Gaile. Užsiminėme knygų reikalą, pokalbinto buvo pareikšta, kad "mūsų knygų sandėlių lentynose lūžta nuo neišparduotų knygų, o mes vis raginami leisti naujas. (...) Kas gi tuos leidinius išpirks?". Atrodė, jog peršasi "gaspadoriška" išvada: neleiskim naujų, kol senesnes neišpirks. Bet kur mes tada su savo kultūrinio gyvenimo atsidurtume? Ar visur mes turime griežtai laikytis paklausos, peleno bei nuostolio taisyklių ir kultūrinuose reikaluose, kada net kapitalistinė Amerika tokių "taisyklių" nesi-laiko, kai sprendžiamos šios rūšies problemos. Pavyzdžiui, Chicago Lyric opera ir Chicago simfoninis orkestras kasmet turi milžiniškus nuostolius, bet negirdėt kalbų, kad dėl to jų veikimą reikėtų sustabdyti. Laikas būtų ir mums pagaliau įsisąmoninti ir iš kultūrinės — kūrybi-

nės veiklos nelaukti pelnų grynai pinigine prasme. Aišku, pinigų visom kultūrinėm apraiskom reikia, bet nebūtinai jos pačios turi gaminti pinigą savo egzistencijai.

I anuos knyginius Juozo Gaile svarstymus atsiliepė dr. Jonas Balys "Dirvoje" (balandžio 14), iš karto tardamas: "... susidariau įspūdį, kad mūsų kultūriniai reikalai atsidūrė ne kultūrininko, bet biznieriaus rankose". Ir netrukus priduria: "Jeigu geros lietuviškos knygos arba knygos apie Lietuvą nors vienas šimtas egzempliorių atsidurs Amerikos ir kitų laisvų kraštų bibliotekose, jau verta dėl jos išleisti ir 5000 dolerių". Pastarasis cituotasis dr. Jono Balio sakiny yra šventas tiesa, liudijanti mokslininko meilę lietuviškai knygai.

Tačiau ten pat randame ir dr. Jono Balio pasisakymą prieš M. K. Čiurlionio angliškosios monografijos leidimą Amerikoje. Dr. J. Balys savo prieštaravimą pradeda taip: "Kažkas prašė Lietuvių fondą net 25,000 dol. pašalpos išleisti monografiją apie Čiurlionį. Tai jau fantastiškas dalykas". Ir toliau daktaras dėsto, kad tokios monografijos nereikia, nes monografijos apie Čiurlionį jau yra išleistos: viena vokiečių kalba — Rytų Vokietijoje, o kita lietuvių kalba — Lietuvoje.

Pirmiausia norėtume patikslinti dr. J. Balio aptemdytą ir kreivą informaciją. Čiurlionio monografiją Amerikoje nori išleisti ne "kažkas", o tam reikalui Chicagoje susiorganizavęs komitetas, kurio pavadinimas ir sąstata buvo skelbti spaudoje; komitetas iš Lietuvių fondo yra monografijos leidimui prašęs paramos, bet tik jau ne 25,000 dol.; iš pirmo taipgi laužtas tvirtinimas, kad "LF tam reikalui jokių lėšų nenumatė skirti".

Kai daugelio M.K. Čiurlionio amžininkų rusų, prancūzų, vokiečių, norvegų dailininkų (V. Kandinskio, A. Renoiro, O. Re-

Laiškas iš Rochesterio

JURGIS JANKUS

Daug laiko prabėgo, Kazy, nuo Viktoro Petravičiaus parodos Toronte. Atsimenu dairėmės su skulptore Dociene po nuostabių paveikslų mišką, truputį paniurnėdami, ypač aš, kad jie taip nelaimingai sugrūsti krūvon, taip negerai apšviesti, kad negali nei atgal pasitraukti ir mesti akį iš kiek toliau, nei iš arčiau pažiūrėti. Kaip besisuksi, vis matai savo paties ar savo kaimynų atspindžius, o tik anapus jų jau gali išsifruoti nuostabių Viktoro braižą. O paveikslų buvo gerų. Ypač tie Nukryžiuotieji. Jie ir techniškai jau nebeatrodo tikra grafika, lyg pakabinti kažin kur tarp grafikos ir tapybos, kad žiūrėdamas tikrai imi abejoti, ar dailininkas begalėtų atmušti antrą lygiai tokį pat egzempliorių, kaip esame pratę matyti tikros grafikos atspauduose. Gal būtų ir galėtų, bet aš negalėjau išmanyti, kaip antrą, trečią, ketvirtą tokius stebuklus galėtų padaryti, kad kiekvienas į kitą išeitų panašus, kaip vandens lašai. Knietėjo pasiklausti, bet tuo tarpu nebuvo progos, jis vis buvo apsuptytas kalbintojų būrio, o ir vėliau nepasitaikė iš arčiau sužinoti, kaip tas klausimas man ir šiandien tebešmėčioja be atsakymo.

Tada, atsimenu, Docienė ir paklausė, ar parašysiu apie Petravičiaus parodą laišką Kazui. Nebeatsimenu, ką atsakiau. Tur būt, trumpą — ne. Vargu ar parašysiu, kad tie laišukai man ne taip lengvai rašosi, kad neturiu nei žurnalistinio pasiruošimo, nei nei tokio patraukimo, ir jeigu kada parašau, tai po geroko

dono, M. Beckmanno, E. Muncho įvairių autorių ir įvairiomis kalbomis yra išleista monografijų dešimtimis, argi mūsiškiam Čiurlioniu užtektų tik dviejų? Anglų kalba trečioji monografija būtinai šiandien dar ir dėl to, kad ši kalba šiuo metu yra tikrai pasaulinė švietimo ir susižinojimo priemonė. Mūsų galva, išsivijęs šventa pareiga yra tokią monografiją parūpinti jau vien dėl to, kad jos egzempliorių šimtinės (parafrazuojant dr. J. Balį) atsidurtų Amerikos ir kitų laisvų kraštų bibliotekose.

Vis dėlto reikia pasidžiaugti, jog labiausiai lietuvišką knygą myli, negudragalvaujamas apie ją kalba eilinis, nepretenzingas jos skaitytojas. Tai buvo labai akivaizdu tik ką pasibaigusiam knygų pardavimo mėnesyje dienasčio "Draugo" patalpose, Chicagoje. Prie knygomis apkrautų stalų čia nuo ryto iki vakaro netrūko jas perkančių žmonių. O kur dar užsakymai paštu! Visa tai liudija, kad mūsų knyga nėra jau taip totaliai pamiršta, kad meilė lietuviškai knygai reikiama ne vien žodžiu, bet ir konkrečiu jos įsigijimu. Ir lietuviškoji knyga stovi prieš kiekvieną iš mūsų ne elgtiškai maldaudama "pirkit mane, nes manęs niekas neperka", bet išdidžiai pakėlus galvą ir tardama: "Žiūrėk, kokia aš esu graži, protinga, išdidi — būk ir tu mano meilės vertas".

k. brd.

KETURIOS MINIATIŪROS IR LITERATŪRA



Viktoras Petravičius



Ekslibrisai (medžio raiziniai)

pasvarstymo, po geroko pažinimo to, apie ką mėginu gal ir labai paviršutiniškai pakreivuoti. Žinoma, jeigu būtų buvę progos su juo bent keletą valandų pabūti kartu, išsiskirti ne vien apie tai, kaip jis savo vizijas perkelia į mums matomą plotmę, bet ir apie daugelį kitų, nieko bendra su dailės neturinčių dalykų, bet atveriančių kelią į patį žmogų, gal tada būčiau parašęs. Nežinau, tada to jai, tur būt, nepasakiau, nors tokios pat mintys tikrai buvo galvoje ir tada, tik gal dėl ko nors jos nerado žodinės formos.

Parodos metu tik padariau kelias nuotraukas, paskum nusiuočiau Petravičiui, o jis mane nustebino net keturiomis meistrisko- mis miniatiūromis, keturiomis ekslibrisais: Vydūno, Vinco Krėvės Mickevičiaus, Oskaro Milašiaus (kurio kažin kodėl Pranas Naujokaitis į savo Lietuvių literatūros istoriją neįsileido) ir Adomo Mickevičiaus (kurį įsileido). Juk abu buvo lietuviai, tik abu nelietuviškai rašė. O Milašius (Milosz) net ir Lietuvai dirbo. Bet tai, Kazy, tik tarp kitko, tik kad prisiminiau, kaip kartą prieikau, vos galvos nenusisukau, Milašiaus po tą literatūros istoriją beieškodamas.

Sako, kad tokių ex libris jau mirusiems rašytojams Petravičius ir daugiau prirašęs. Tai lyg maži, bet nuostabiai taiklūs paminklukai didiesiems žodžio ir minties meistrėms. Jeigu jie dar būtų gyvi, kiekvienas pasidžiaugtų ne tik ex libris meniskumu, bet ir dideliu dailininko įžvalgumu į kiekvieno rašytojo pasaulio dalykų, bet atveriančių kelią į patį žmogų, gal tada būčiau parašęs. Nežinau, tada to jai, tur būt, nepasakiau, nors tokios pat mintys tikrai buvo galvoje ir tada, tik gal dėl ko nors jos nerado žodinės formos.

Parodos metu tik padariau kelias nuotraukas, paskum nusiuočiau Petravičiui, o jis mane nustebino net keturiomis meistrisko- mis miniatiūromis, keturiomis ekslibrisais: Vydūno, Vinco Krėvės Mickevičiaus, Oskaro Milašiaus (kurio kažin kodėl Pranas Naujokaitis į savo Lietuvių literatūros istoriją neįsileido) ir Adomo Mickevičiaus (kurį įsileido). Juk abu buvo lietuviai, tik abu nelietuviškai rašė. O Milašius (Milosz) net ir Lietuvai dirbo. Bet tai, Kazy, tik tarp kitko, tik kad prisiminiau, kaip kartą prieikau, vos galvos nenusisukau, Milašiaus po tą literatūros istoriją beieškodamas.

Jeigu visos skirtingos rašytojų ir-galiu prisipažinti, turėjo net kiek įtakos mano rengtam pasikalbėjimui su mokytojais praėjusią vasarą Dainavoje. Norėjau, mat, jiems įkalbėti, kad mestų prozą piauš- te, nagrinėję, mėsinėję, kad ne- laikytų jos aplinkos aprašinėji- mu, tik pakeitus vietovardžius, vardus ir pavardes, kad neieško- tų joje, kas iš gyvenimo paimta ir teisingai aprašyta (tai jau ge- ra), ir kas rašytojo išgalvota (dažniausiai negera). Mėginau per valandą juos atratinti nuo vadinamojo objektyvumo litera- tūros nagrinėjimo metodo ir nors bandyti pereiti į subjektyvi- nį, padėti mokiniams atkurti pa- saulį, kurį rašytojas turėjo savo vaizduotėje, prieš išpausdamas jo fragmentus į negyva žodį. Siū- liau padėti mokiniui rasti būdą bent momentui nuieiti anapus knygos žodžių, anapus objekty- viosios aplinkos ir pagyventi vi- siškai nerealiame rašytojo išgy- venime, kiekvieno savaip supras- tams, kiekvieno savaip išgyven- tam. Maniau, kad savo žodžiais susprogdinti lyg mažą bombelę ir mokytojų būsiu po siūleli supešiotas. Juk toji mokyklinė pažiūra į grožinę prozą taip įsiga- lėjusi, kad ir literatūros kritikai

retas tepabando iš jos kaip nors išsikapstyti. Ir ką? Po pasakymo: "Aš dabar jūstų", nė viena bur- na neprasivėrė, tik Stasys Barzdu- kas nuplikino verdančiu vandeniu, jis prašneko. Sako: "Manau, didelio nusikaltimo nebūsiu pa- darys. Atleidu jaunimą dešimt minučių nuo literatūros pamokos ateiti pasiklausti rašytojo". Sutikdamas važiuoti pasišnekeri su mokytojais apie literatūros mokymą iš savo kampo (aš irgi kada buvau mokytojas), ži- nojau, kad šių metų stovykloje bus daug ir jaunimo, jau dirban- čio mokykloje ar pasinešusių io- je dirbti, ir tas mane tik labiau paskatino kvietimo neatsisakyti. Nuėjęs salėn tikrai nustebau, kad jaunų veidų visiškai nebuvo matyti. Tik pačiame šnėkos ga- lė tylutėliai įsilinko būrys jauni- mo, kelias minutes pasėdėjo, pro- duris įlindo ranka, pamojo, ir jie vėl išlindo taip tyliai, kad priekiniai net nepastebėjo, kas darosi gale salės. Tik Barzduko paaiškinimas ir pasiaukštinimas pasakė, kas tenai vyko. I jo pasi- aiškinimą man dingtelėjo pa- klausti, kas žino tikrą Papanio pavardę, bet klausimą nurijau. Jeigu būčiau sėdėjęs klausytojų tarpe, o mano vietoje būtų kal- bėjęs koks nors kitas rašytojas, būčiau tikrai neiškęs. Bet kai esi pats įveltas, kažin kas sulauko, užspaudžia lūpas ir nebegali iš- sakyti ir priekį už save. Paskum to paties klausimo atskirų mokyto- jų, nė vienas nežinojo. Neklus- siau paties Barzduko. Jis, manau, tikrai būtų žinojęs. Gal dar vie- nas kitas, bet daugumai net ir pats Papanis nieko nebesakė. O toks klausimas į galvą šoko va- dėl ko. Beveik prieš penkiasde- šimt penkerius metus mokiasis Seduvos progimnazijoje. Buvau, tur būt, antrojoje klasėje. Kape- lionas buvo kunigas Petras Rau- da, tikrai plati ir šviesi asmeny- bė, dabartinio bolševikmečiu ta- pęs kankiniu. Tai jis syki į pasi- gavo Papanį, gal Seduvon atva- žiauvęs už savo partiją pagituo- ti, kad mokiniams paskaitytų pa- skaitą apie meną. Progimnazija tam paaukojo bent porą pamokų, suvedė visas klases į vieną vietą. Nuotaika buvo šventiška. Dalį jo minčių ir šiandien atsimenu. Jis šnekėjo, kad žmogus savo gi- liausius jausmus mėgina išsakyti spalvomis, linijomis, formomis, žodžiais, kad jis išsakymais reikia grožėtis, stebėtis ir kad juos labai lengva sudraskyti, sunaikinti, kaip pražydusią pienės galvutę, kurios vaikas siekia Čiurlionio pa- veiksle. Išgirdom tada iš jo ir apie nuostabų Čiurlionį, Sas- nauską ir daugelį kitų kūrėjų. Nors apie jį patį nieko nežinojom, gal vienas kitas mokėjom kokį eilėrašį, bet jis pats išliko man gyvas ir po pusės šimtmečio. O išliko todėl, kad nė vienas mo- kytojas (ne tik literatūros ar kal- bų, bet ir matematikos) nepa- laikė savo pamokos svarbesne už suteikimą progos jaunimui pasi- klausti gyvo rašytojo. O Daina- vos mokytojai neprileido jauni- mo pasiklausti net kai vėliau skaičiau šį tą iš savo nespausdin- tos knygos ir šnekėjau apie save. Jaunimui tuos tarpu buvo užpla-



Viktoras Petravičius



Ekslibrisai (medžio raiziniai)

(Nuokaitis 2 gal.)

MINIATJROS IR LITERATURA

(Atkelta iš 1 psl.)

nuoti daug svarbesni, jokių būdu nebeužtraukiami darbai. Tada Paparonis buvo užvažiavęs atsi-
tiktinai, ir tai laiko buvo surasta,
o mano susitarimas buvo padary-
tas, tur būt, prieš porą mėnesių.
Bet laikas keičiasi. Ne vien poli-
tikai, bet ir mokytojai vertybes
perkainoja.

Cia, mielas Kazy, nenoriu save
kaip nors iškišti į priekį ar lygin-
tis su Paparoniu, bet noriu tik pa-
brėžti, kiek jaunimui gali reikėti
susitikimas su gyvu rašytoju, su
tikroju šaltiniu tų raštų, ku-
riuos jie mokykloje mėgina pe-
šioti, aiškinti, o paskum visi skun-
džiamės, kad jaunimas bočsi
knygų. Tam tikras procentas be-
simokančių ir išsimokslusių
knygomis visada bodėjosi ir bodė-
sis, bet jeigu dauguma literatū-
ros mokytojų taip suprastų lite-
ratūrą, taip išgyventų ir gyvą
jos dvasią, kaip Viktoras Petravi-
čius yra išgyvenęs savo tose ke-
turiuose miniatiūrose, knyga jau-
nojoje kartoje tikrai atgytų. O
Petravičius juk ne mokytojas ir
epskritai literatūros mokytojas, tur
būt, visiškai nestudijavęs, o vis
dėl to net juodaids brūkšniais su-
gebėjo pasinerti į pačias kiekvie-
no rašytojo dvasios gilumas. Pa-
sifendamas ne analitėmis ir iš-
galvotomis frazėmis, bet tokiu
pat tyru jausmu, kokiu ir tie ra-
šytojai kūrė savo veikalus.

Zvelgiant į tas miniatiūras,
susidaro įspūdis, kad Viktoras
Petravičius yra ne tik jautrios
bet ir turiningai įvairios dvasios
žmogus. Kai praėjia pavasari Chi-
cagoje buvo surengta jo sukaktu-
vinė paroda, laukiau, kad kas
nors prašneks ne tik apie jo dar-
bus, bet ir apie jį patį. Ir ne pra-
bėgom, bet atvers jį ir kaip žmo-
gų, gyvenantį savą, gal ir labai
komplikuotą gyvenimą. Aš pats
į akis akin tebeva, rodos, sutik-
ęs tik du kartus. Vieną Vokiet-
ijoje, kitą Toronte, bet vis tiek jis
neišdildomai įsireižė į atmintį. Ir
kartu ateina galvoni jo draugu
šnekos, kaip Kauno meno mo-
kykloj Petravičius kartais nugarū-
davo. Ir ne todėl, kad būtų bada-
vęs, kaip anuo metu ne vienas be-
simokas pabadaudavo, bet kad,
pradėjęs dirbti, nežinojo kada su-
stoti; arba, kaip: Paryžiuje visus
pastatė ant kojų, grindindamas pa-
eiti į Lietuvos paviljoną ir pasi-
karti. Ir ne juokais, bet visiškai
rimtai. Mat, jis buvo atvažiavęs
su vienkia ar kitokia valdžios
stipendija šia studijuoti, o Kau-
nas, matyt, nusprendė, kad jis
Petravičius dailininkas, kaip iš
karvės čiuvėja, emė ta stipendi-
ją ir atšaukė. Petravičius pasifu-
to kabas ore po visokiems menais
privinkusiu Paryžiaus dangum.
Draugai supulė atkalbinti, bet
Petravičius buvo nepaūdinamas.
Niekas nežino, kas būtų atsitikę,
jeigu nebūtų pasimačiusi Vin-
cė Jonuškaitė — Zauinė. Tai
ji per savo vyro įtaką Petravičiui
stipendiją sugrąžino, o jis ir po
šiai dienai teberaižo ir tebetapo
tik jai vienam težinomus pasau-
lius. Jeigu toks įvykis tikrai buvo,
būtų įdomu sužinoti, ar Petravi-
čius tregedijos priemonė nebuvo
tik tuo metu, kai jo darbai tame
pat Paryžiuje buvo atžymėti be-
ne Grand prix.

Dailininkas Alfonsas Dargis
sako, kad tokių talentų, kaip
Viktoras Petravičius, tauta tepa-
jėgia pagimdyti tik vieną kitą
per šimtmečius, o mano galva, ir
geras jo gyvenimo aprašymas ga-
lėtų turėti mūsų kultūrai ne-
menkesnės vertės, negu jo pa-
veikslai. Gera biografija at-
skleistų ne tik dailininko vidų,
bet pravertų plyšį į jo paviršiu
prasme, kuri daug kam dar ir da-
bar tebėra nesuprantama, kaip
buvo nesuprantama „ada enleus
valdininkams, nubrauktiems sti-
pendijai.

Mielas Kazy, argi nebėra Chi-



Marytė Gaizutienė

Vaza (degtinės molis). Nuotr. L. Volodko

Marytės Gaizutienės keramikos paroda aplankius

Dailininkė yra taipgi bioche-
mijos mokslų daktarė, ir lyg ne-
aišku, ką visa tai turi bendro su
keramika. Vis dėlto su dideliu už-
sidegimu ji pasuko į dailiosios ke-
ramikos sritį. Keramikai paskyrė
visą savo laisvalaikį, kurio jai ir
taip mažai lieka. Jinai pažino ir
pamėgo molio kvapą, pajuto
kiek galimumu ir grožio paslėp-
ta toje minkštoje medžiagoje. Ne-
sigailėjo darbo ir pastangų iš-
gauti iš molio visa, ką josios
darbštumas ir vaizduotė gali su-
kurti. Ir pateikė visuomenei spres-
ti, vertinti M. K. Ciurlionio gale-
rijoje, Jaunimo centre, Chica-
goje, kur ateitininkų sendrau-
gių surengta jos paroda vyksta
nuo balandžio 15 d. iki balandžio
24 d. Tiesa, toji paroda jau nebe
pirmoji. Kiek anksčiau ji surengė
savo keramikos parodą Beverly
Shores, bet dėl atstumo tik būre-
lis artimesniųjų tegalėjo ją ap-
lankyti. Nuo to laiko keramikė
dar didesniu ryžtingumu įniko į
pamėgtąją sritį. Ir reikia pabrėž-
ti, kad padarė žymią pažangą.
Šioje parodoje ji jau ne debutan-

cagoje raštingo žmogaus, kuris
nors ir atspėdamas, galėtų pasė-
dėti su pačiu Petravičium, su jo
žmona, su visa virtine jo draugu,
pažįstamų ir bendradarbių, ir
paskum mūsų kultūrai padovan-
otų gerą dar vieno didelio žmo-
gaus biografiją. O jeigu raštingo
ir nebeatsirastų, tai argi nebūtų
nors tokio, kuris sugebėtų jį pra-
kalbinti, tokio, kuriam ir pats
Petravičius nesivaržytų atsiversti
ir visas tas šnekas užrašyti į juos-
tas. Kada nors raštingas žmogus
galėtų jomis pasinaudoti. Ne-
norėčiau tikėti, kad net tam žmo-
gaus nebeatsirastų. Pastaruoju
metu keletas mūsų visuomeni-
ninkų sulaukė visiškai neblogų
biografijų. Bet jie visi priklausė
sė kariai nors visuomeninei ar
ideologinei grupei, ir tu grupių
žmonės susizgėbė, nors ir ne-
lengvomis sąlygomis (Frano Do-
vydaičio atvejis), savo ideologų
biografijas paruošti, bet kas pasi-
rūpinais tais, kurie nepriklausė jo-
kiajai kitokiai grupei, kaip tik vie-
nam savo tautai? Ne vienas su su-
le negyvensim, negyvens ir Vik-
toras, bet tada jau to, kas dabar
taip lengvai prieinama, ne daini-
ninkis nebeįsivaizduoju. Tu, Kazy,
gyveni tarp rašto ir minties di-
džiūni, ar ne vienas iš jų ne-
susidomėję dar begyvyto talen-
to gyvenimu?

Tavo Jurgis Janulis

Prancūzijoje pradėti O. V. Milašiaus minėjimai

Kaip pranešama iš Paryžiaus,
tenai jau prasidėjo poetė Mila-
šiaus šimtųjų metų minėjimai.

Pirmas įvykis buvo balandžio
19 d. Tai Prancūzų rašytojų
draugijos suruoštas simpoziumas,
kurio tema — Milašius. Organiza-
cinį simpoziumo darbą atliko
Pierre Garnier, o svarstybų gar-
bės pirmininkas buvo žinomas
prancūzų rašytojas Jean Cassou,
tarp kitų veikalu, paskelbęs kny-
gą "Rilke, Milosz, Machado".
Simpoziumo dalyvių gretose bu-
vo vienas iš geriausių naujųjų
Milašiaus specialistų Jean Belle-
min — Noel, kurio stambi stu-
dija apie Milašių netrukus iš-
leidžiama Paryžiuje.

Kiti minėjimai nukyla į gegu-
žės ir birželio mėnesius.

Gegužės 26 d. Nacionalinėje
bibliotekoje atidaroma Mila-
šiaus paroda, o gegužės 28 d.
sukakties išvakarėse Milašiui spe-
cialią programą skiria prancūzų
radijas ir televizija. Nacionalinė
biblioteka medžiagos apie Mila-
šių paprašė ir iš Lietuvos atsto-
vo Washingtono dr. St. Bačkio,
kuris yra Milašiaus bičiuliu
draugijos garbės narys.

Taip pat gegužės mėnesį ki-
šeninėje laidoje (Livre de Poch),
kurioje spausdinami svarbieji
prancūzų rašytojai, išeis Mila-
šiaus romanas "L'Amoureuse
Initiation".

Birželio mėnesį garsioje Pary-
žiaus koplyčioje Sainte — Cha-
pelle, gotikos meno sedevre, sta-
toma Milašiaus misterija iš ka-
raliaus Dovydo gyvenimo "Mé-
phiboseth". Iš viso bus šešiolika
spektaklių. Režisuoja Michel —
Jean Robin.

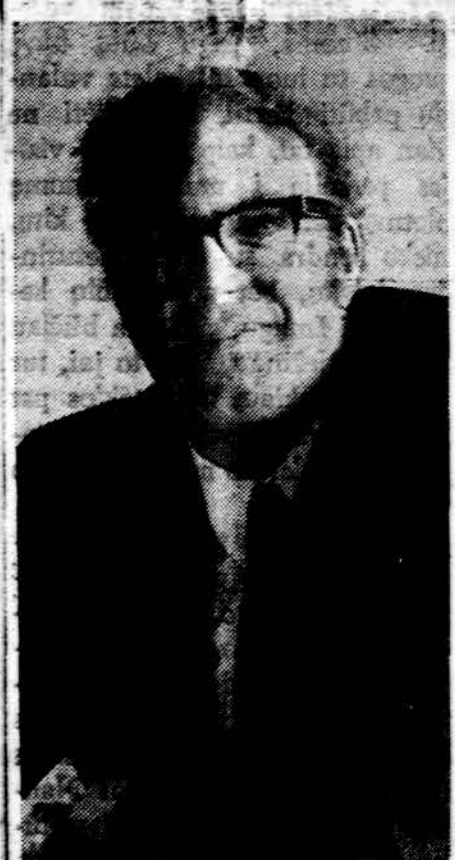
Birželio 9 d. naujajame Kultū-
ros centre, žinomam prezidento
Georges Pompidou vardu, įvyks
programa, kurios tema — Mila-
šiaus kūryba. Tarp kitų šios pro-
gramos dalyvių yra Milašiaus
specialistė Janine Kohler, minė-
tasai Pierre Garnier ir kiti.

Birželio 18 — 19 d. Tarptau-
tiniame universitete Fontaine-
bleau mieste, kur Milašius baigė
savo amžių, įvyks kitas simpo-
ziumas, kuriame dalyvaus žymus
poetas Prancūzų Akademijos na-
rystis Pierre Emmanuel, Jean Cas-
sou, Janine Kohler, dr. Jonas Gri-
nias, Česlovas Milašius (tolimas
Oskaro giminaitis), profesorius
Andrė Lebois ir kiti. Andrė Le-
bois 1960 m. paskelbė veikalą
"L'Oeuvre de Milosz", o Tulūzos
universitete ketverius metus bu-
vo įtraukęs Milašiaus "Miguel
Manara" į privalomą programą
licenciatui gauti.

Baigė simpoziumą, dalyviai nu-
vyks prie Milašiaus kapo ir ap-
lankys namus, kur poetas mirė
1939 m.

Milašiaus minėjimams praves-
ti komiteto pirmininkas yra Pran-
cūzų Akademijos narys Pierre

Dr. Bourdeaux lanko lietuvius Amerikoje



Dr. Michael Bourdeaux

Atidžiau dabartinės parodos
ekspozatų pasišvalgius, pastebėsi-
me dailininkės ryškų polinkį į
figūrinę lipdybą. Čia blykstelį jos
neabejotinas talentas. Graži yra
šeima (46), maloniai nuteikia
paguoda (48), gerai pavykusi vi-
nuolė (49). Linkėtina ir toliau ta
kryptimi žengti.

Nemažai ištatyta įvairių va-
zu, jų kompozicija labai įvairi,
įdomi.

Gausiai rodoma taikomios ke-
ramikos ekspozatų. Jų daug ir
įvairių. Toje srityje, atrodo, sun-
ku sukurti ką nors naujo, nes
daug kur randame namų bui-
čiai reikalingų indų, indelių ir
kitų keramikos dirbinių. Bet ir
šioje srityje Marytė Gaizutienė
yra originali, skirtinga, savita.

Tie jos dirbiniai savo formomis ir
glazūros deriniais išsiskiria iš kas-
dieninės gausybės indų. Jų tarpe
svarbiausią vietą užima didy-
sis servizas. Ties juo ir ilgėliau su-
stoja visi parodos lankytojai. To-
kios rūšies pilnas servizas savo
stiliumi, spalvų deriniu yra vie-
nintelis ir jau nepakartojamas
komplektas, didelio valgomiojo sta-
lo puošmena.

Si neeilinė paroda M. K. Ciur-
lionio galerijoje, Jaunimo centre,
sutraukė daug žiagių, ne tik
atidarymo dieną, bet ir vėliau.
Jau pirmąją dieną daug dirbinių
buvo parduota.

Dailininkei linkėtina sekmin-
gai žengti ir toliau jos pasitink-
tu keliu.

J. Tamulis

pasaulio spauda, universitetus ir
tyrimo institutus. Centras leidžia
trimesnį žurnalą, Religion in
Communist Land (Religija Komu-
nistų šalyse) Centro veikla
žinoma ir Lietuvoje.

Iš gausių dr. Bourdeaux kny-
gų minėtinos Opinion of the
People: The Christian Religion in
the U. S. S. R. (Liaudies opi-
nijos: krikščioniškoji religija TSRS);
Patriarch and Prophets (Patriar-
chas ir pranašai) ir kt. Padėtimi
Lietuvoje jis ypač susidomėjo po-
"Lietuvos Katalikų Bažnyčios
Kronikos" pasirodymo.

Dr. Bourdeaux — dienotvarkė
Amerikoje: bal. 21 d. Washingto-
nas; bal. 25 d. Clevelandas; bal.
26 Chicago, kur jis kalbės Jauni-
mo centre ir susitiks su vyskupu
Brizgiu; bal. 27 — 30 Notre Da-
me universitete; gegužės 1 susiti-
kimas su lietuviais Toronte; geg.
2 — 6 New Yorkas, įskaitant pa-
sirodymą Kultūros židiny.

Kultūrinė kronika

BALTIEJI RIMAI ATSAKO LIETUVIAMS RASYTOJAMS

Baltieji Rimai — prez. Carterio
vardu labai maloniai atsakė į
Lietuvių rašytojų draugijos jam
pasiųstą memorandumą pagrind-
inių žmogaus teisių, ypač kūry-
binės laisvės okupacijoje Lietuvo-
je varžymo, klausimu. Atsakymo
laikė džiaugiamasi, kad lietu-
viai rašytojai tremtyje palaiko
prezidentą, į užsienio politiką
įjungusį pagrindinių žmogaus
teisių būtinybę.

ISEIVIJOS LITERATŪRAI SKIRTOJI POPIETĖ

Sekmadienio popietė rengiama
1977 m. balandžio 24 d. 3:30 val.
p. p. Lietuvių tautinioose namuose,
6422 S. Kedzie Avenue, Chicagoje.
Jos metu literatūros kritikas A. T. Antanaitis supa-
žindins su mūsų išeivijos groži-
nės literatūros autoriais, o Ant-
rojo kaimo aktorai paskaitys jų
kūrybos. Popietė rengia Lietuvių
moterų federacijos Chicago klubi-
nas ir Lietuvių tautinio namai.



Oskaras V. Milašius (1877-1939)

Emmanuel. Iš lietuvių į komite-
tą įeina Ričardas Bačkis.

Šią Milašiaus minėjimų pro-
gramą pažįstamiems Amerikoje
atsiuntė Milašiaus raštų leidė-
jas Paryžiuje André Silveira.

O. V. Milašiaus šimto metų
gimimo sukakties minėjimų, kaip
atrodo, netruks ir lietuvių kolo-
nijose Amerikoje. Lietuvių poe-
zijos dienos, kurios šiemet Chica-
goje įvyks gegužės 27, 28 ir 29 d.,
pirmosios dienos vakaras visus
skirtas Oskarui V. Milašiui: pas-
kaitą skaitys O. V. Milašiaus
raštų vertėjas lietuvių kalbon
Antanas Vaičiulaitis, o aktorai
Stasė Kiešaitė ir Jonas Kelečius re-
žisuos O. V. Milašiaus kūrybą.
Sostinėje Washingtono O. V. Mi-
lašais minėjimas rengiamas ge-
gužės 15 d.

av.

Tel. PR 8-3225
DR. ANNA BALIJUNAS
AKTŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR
GERKLES LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akusheris ir moterų ligos
Ginekologinė chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford
Medical Building). Tel. LU 5-6446
Pirmą ligonius pagal susitarimą.
Jei neatsiliepiu, skambinti 374-8084.

DR. VL. BLAZYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
Marquette Medical Center
6132 So. Kedzie Avenue
Val: pirm., antr., ir ketvirt.,
6 iki 7:30 val. vakaro.
Šešt., nuo 1 iki 3 val.
Pagal susitarimą.
Ofiso tel. WA 5-2670
Rezd. tel. WA/Brook 6-8048

Tel. Ofiso HE 4-8849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val: pirm., ketv. 1 iki 5 v. popiet.
Antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt.
tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
7709 West 51st Street
Tel. — GR 6-2400
Val: pagal susitarimą: pirm., u.
ketv. 1-4 ir 7-8; antr., ir penkt.
9-4; šešt., 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477; Rez. 246-2839

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė — Nervų ir
Emocinės ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6419 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą.

Rezd. tel. — GI 8-6873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6182 So. Kedzie Ave. WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei ne-
atsiliepiu, skambinti: MI 2-0001.

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Tel. — BE 3-5893
Specialybė Akių ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. — PR 8-2220
DR. JANINA JAKSEVIČIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Valandos tik iš anksto susitarus:
pirm., antr., ketv. ir penkt. nuo 2
iki 5 v. v. Šešt. nuo 3 iki 6 v. v.

Ofs. FO 7-6000, Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. JUCAS
DERMATOLOGIJOS —
CHIRURGIJA
5214 No. Western Avenue
1002 No. Western Avenue
Tel. atsakomas 12 valandų
489-4441 — 561-4605

Ištaigos ir buto tel. 652-1381
DR. FERD. VYT. KAUNAS
BENDROJI MEDICINA
1407 S. 40th Court, Cicero
Kasdien 10-12 ir 4-7
Reizijos tr. ir šalt.

Tel. ofiso ir buto: OLYMPIA 2-4189
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Ave., Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.
Išskyrus trečiadienį.
Šeštadienis 12 iki 4 val. popiet.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvių gydytojas)
3925 West 50th Street
Val: pirm., antr., ketvirt., ir
penkt., nuo 12-4 val. popiet. ir 6-8
val. vak. Treč. ir šešt. užsakyta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KIDNIŲ IR VAIKŲ LIGOS
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. 00-
iki 1 val. popiet.
Ofiso tel. RE 7-1168; rez. 238-2810

Ofs. HE 4-1818; Rez. PE 6-8889
DR. J. MEŠKASKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71 os ir Campbell Ave. kampas)
Val: pirm., antr., ketvirt., ir
penkt. 3 iki 7 v. p. Tik susitarus

OPTICAL STUDIO
VIOLETA KAROSAITIS
7051 So. Washnaw. Tel. 778-6186
Pritaikomi akiniai pagal gydytojų
receptus.
Didelis akinų rūšių pasirinkimas.
Val: pirm., antr., penkt. 10-5:30
Ketv. 1-3 v. vak. Šešt. 10-4 v. p. p.
Trečiadienis uždarytas.

Tel. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKTŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofiso:
111 NO. WARREN AVE.
4200 NO. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEKAS
(Kalba lietuviškai)
OPTOMETRISTAS
2618 W. 71st St. — Tel. 787-6166
Tikrina akis: Pritaikomi akiniai.
Val. pagal susitarimą. Uždarytas treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLĖS IR
PROSTATO CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antr., nuo 1-4 popiet.
ir ketv. nuo 5-7 vakarė.
Ofiso tel. 776-2890, rez. 448-9880

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS
Adresas 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 6-4410
Residencijos tel. GR 6-0913
Val: pirm., antr., ketvirt.,
nuo 1 iki 3 valandos popiet.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 3652 W. 50th St.
Tel. PROspect 8-1288
Val: pirm., antr., ketv. ir penkt.
2-5 ir 6-7 — iš anksto susitarus

Ofiso tel. HE 4-2123, namų GI 8-6107
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val: pirm., antr., ketv. ir penkt.
2-5 ir 6-7 — iš anksto susitarus

Tel. ofiso PE 6-6448
DR. F. G. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šešt., pagal susitarimą

Ofiso tel. 888-3106; namų 688-6880
DR. PETRAS ŽILOBAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6284 S. Washington Ave.
Val. pirm., antr., ketv. ir penkt., 9-4
Šeštadienis pagal susitarimą

Lituanistinis veikalas anglų kalba

I. Prof. J. Marvan mokslinė gramatika

Monash (Melbourne, Australijoje) universiteto profesorius dr. J. Marvan yra parašęs 436 puslapių mokslinį veikalą „Modern Lithuanian Declension“. Tai ne mokyklinis vadovėlis, bet gili ir originali studija, svarbi baltistikos ir lyginamosios kalbotyros mokslams. I mūsų linksmiavimai pažvelgia naujoviškomis akimis. Jau keleri metai parašytas darbas vis tebeguli rankraštyje. Atspausinti ir platinti sutinka JAV gyvenęs Michigano universiteto prof. L. Matejko, universiteto kalbotyrininkų leidinių redaktorius. Ši universiteto leidykla turi apie 7000 klientų, įskaitant visus Vakarų pasaulio žymiuosius kalbotyros institutus ir universitetų bibliotekas. Turint galvoje šių dienų kainas, prof. J. Marvano veikalas atspaudimas kaštus keliolika tūkstančių dolerių. Leidėjas prašo lietuvių prisidėti su 3.200 dolerių veikalui atspausinti. Australijos Lietuvių fondo valdyba yra nutarusi reikalą paremti 750 dolerių. Trūksta dar 2.500 dolerių. Suma nėra didelė, ir tikimasi, kad veikalas reikšmę suprantą lietuvių trūkstamą sumą galės padengti savo individualiais įnašais. Tai ne vien Australijos, bet visų lietuvių reikalas.

2. Atsiliepiami apie rankraštį

Veikalas yra didžiai vertingas, ir jo išleidimas lietuvių kalbai atvers plačiau duris į mokslo pasaulį. Iki šiol anglų kalba šios srities tikrai mokslinio veikalo dar nėra. Pennsylvanijos universiteto profesorius W. Schmalstieg (A. „Salio mokinytis“, recenzuodamas Marvano rankraštį, rašo (Aidai, Nr. 6, 1976 m.): „Nors aš turiu pripažinti, kad man trūksta intelektualinės gilumos, energijos ir laiko pilnai suprasti visas Marvano kalbotyros implikacijas, aš turėčiau pripažinti, kad tai yra genialus darbas“. Kitoje vietoje tas pats autorius: „Aš esu tikras, kad jeigu Marvanas būtų tokioje padėtyje, jog galėtų įtaigoti jaunųjų teoretikų generaciją, šis jo darbas būtų laikomas kryptį duodančiu veikalu“.

Pasiskaitę W. Schmalstiego recenziją, veikalą susidomėjo pasaulio kalbininkai. Prof. P. Trost sausio 6 d. laiške iš Prahos teiraujasi Marvano, kada pasirodys naujasis veikalas. Vilniaus universiteto dėstytojas A. Girdenis šių metų vasario 23 d. laiške W. Schmalstiegui, suminėdamas krašte dirbamą kalbotyrinį darbą, rašo: „Tik galima, kad, gal būtų, mes būtume atradę tai, ką gali būti padaręs Marvanas. To kalbininko vardas mums žinomas — originalus ir išradingas tyrinėtojas. Todėl labai labai būtų įdomu susipažinti su jo tyrinėjimais. Tai gi ir aš pats ir mano kolegos tikrai apsidžiaugtų, jei gautumėm Jūsų minimą darbą. (Čia turima galvoje Modern Lithuanian Declension rankraščio kopiją, kuri yra pas W. Schmalstiega. Red.). Jeigu kaip, galėčiau net padaryti kokią kopiją lituanistinei skaityklei, kad darbas būtų prieinamas visiems, žinoma, gaila, kad jis iki šiol tebėra neišspausdintas“.

3. Kalba reprezentuoja tautai

Rimta kalbotyrinė studija turi ne vien tik mokslinę reikšmę, bet pasitarnauja apskritai supažindinimui su tautos kultūra bei jos dvasia. Kalba yra ne vien komunikacijos priemonė, bet ir vaisingas žiedas, atskleidžiantis tautos minties gelmes ir emocijų bei jausmų įvairių skalę. Kalba tad yra mūsų tautos didžiausias turtas. Rusifikacijai ir tautos dvasiniam genocidui atremti tiesioginis ar netiesioginis kalbos gynimas yra vienas labai reikšmin-

A. ZUBRAS

gu ginklų. Gali būti dar reikšmingiau, jei lietuvių kalbos reikalą kalba kitautis, kalbininkų pasauliui pažįstamas autoritetas. Tarptautinė kalbininkų šeima ir įvairūs jų suvažiavimai, tinkamai priėmus, gali lietuvių tautai šiuo kritišku istoriniu momentu suteikti reikšmingos pagalbos. Lietuvių skaitytojai, tikslu, bus įdomu išgirsti rusų kalbininkų Ivanovo ir Toparovo teoriją. Pagal ją slavų kalbos yra vėlyvesnės raidos apraiška iš baltų prokalbės. Teorija nustebino slavistus, ir apie tai dar daug išgirsime.

Šioje vietoje tinka priminti J. Marvano vieno laiško, rašyto man kovo 7 d., baigiamuosius sakinius: „Aš galiu priedui pabrėžti, kad lietuvių kalba angliškai kalbančių modernių lingvistų yra žiauriai pamirštama, nes jiems neprieinama pasinaudoti rimta lingvistine studija apie lietuvių kalbą. Kas gi kita gali lituanistinė reikalą atžymėti amerikiečių ir anglų kalbininkų ir apskritai humanistinių disciplinų žemėlapyje, jei ne lietuvių kalba?“

4. Asmuo ir darbai

Jiri Marvan yra čekas, gimęs 1936 m. Prahoje, kur ir mokėsi. Studijavo bendrąją kalbotyrą, slavistiką ir baltistiką Karolio universitete iki 1954 m., būdamas vienas uolusių baltisto prof. Pavel Trost mokinių. Filologijos daktaro laipsnį gavo 1966 m. Profesorio Uppsalos universitete Švedijoje (1963–67 m.) ir tuo pačiu laiku vienerius metus (1965 m.) Stockholme, dėstydamas lyginamąją slavų ir baltų lingvistiką. 1969–72 m. Kalifornijos universitete dėstė slavų kalbas, 1972–73 m. Pennsylvanijos universitete — slavų, baltų ir bendrąją lingvistiką. Nuo 1973 m. dirba Australijoje, Monash universitete, būdamas rusų kalbos katedros vedėju ir jos ordinariniu profesoriumi. Palankus įvesti specialų baltų lingvistikos kursą, jei tik atsirastų studentų. Nėra jokio sunkumo čia jauniesiems lingvistams pas jį pasirinkti baltistiką magistro ar daktaro laipsniams.

Specialius kursus ir paskaitas yra skaitęs daugelyje JAV ir Europos universitetų.

Yra parašęs 5 žymios apimties kalbotyros veikalus, tarp kurių išskaitytinas vis dar rankraštyje tebeantis „Modern Lithuanian Declension“. Moksliniuose žurnaluose yra atspaudęs per 40

straipsnių ir apžvalgų. Keli jo straipsniai buvo atspausinti ir Lituanus žurnale, tarp jų vienas 1973 m., minint mokytojo P. Trosto 65 m. sukaktį. Pateikta šio žymiojo baltisto 16 titulu bibliografija. Sužinome, kad Trosto pirmasis lituanistinis darbas „Apie lietuvių liaudies dainų esmę“ buvo atspausintas Kaune 1938 m. „Naujosios Romuvos“ žurnale.

J. Marvan įsiriškia į žymiųjų čekų kalbininkų būrį, kurie visi yra skyrę didelę savo mokslinio darbo dalį baltistikai — Čelakovsky, Geitler, Zubaty, Važnys, Machek, Trost. Marvan, sekdamas mokytoją Trostą, priklausė strukturalistų mokyklai kalbotyroje ir tuo požiūriu žvelgia į mūsų kalbos morfologiją ir sintaksę.

J. Marvan lietuvių kalbą susidomėjo, jau pirmaisiais metais studijuojant universitete. Pirmuosius sakinius mokėsi iš atsistatinti pagautų vadovėlių. Iš Vilniaus radio transliacijų, kurios labai gerai girdimos Prahoje, mokėsi tarimo ir akcentavimo. Trejus metus studijavo lietuvių, latvių ir senąją prūsų kalbą, Trostui vadovaujant. Doktorato darbe ypač daug dėmesio skiria lietuvių kalbai.

Lietuvoje prof. Marvan tėra buvęs vos kelias dienas, o lietuviškai jis kalbą laisvai. Tikrai buvęs įdomu stebėti, kai prieš keletus metus vieno pobūvio metu

Melbourne jis juokaudamas taisė lietuvių studentų kalbą. Prakalbinusiam prie stalo jį angliškai, atsakydavo: „Kalbėkim lietuviškai“.

Artimai bendrauja su lietuviams. Pakviestas lankosi mūsų klube ir pobūviuose. Paprašytas mielai prataria žodį ir viešai. Viena lietuvių minėjime savo prakalboje išskėlė tolerantiškumą, kaip tautinį lietuvių bruožą. Suabejojau, to klausydamas: istorijoje gal ir esame taip pasirodę prieš kitus, bet ne šiuo dienu išvijoje, ypač savybėje.

Visomis priemonėmis prof. Marvan talkino Australijoje baltų kalbas pripažinti matrikuliacijos pažymėjimui, o tam reikėjo gauti pritarimą iš universitetų. Šito pasiekta tik Victorijoje ir Pietų Australijoje.

Jo universiteto kabineto privatejoje lentynoje yra daugelis žymiųjų lietuvių kalbotyros veikalų. Tarp jų ir labai retai sutinkamas prof. P. Skardžiaus darbas „Lietuvių kalbos žodžių daryba“, Kaunas 1943 m.

Šiuo metu planuojamas pasikalbėjimas lietuviškai su Marvanu Melbourne radio pusvalandžiui. Tikimasi įrašą pasiųsti ir JAV.

Marvan yra vedęs čekę žmoną ir augina du sūnus. Iš studijinės viešnagės (1975–76) Kalifornijoje grįždamas, parsivežė ir JAV pilietybę. I klausimą, kur mano pastoviai nuostė, profesorius tik nusišypso ir nieko pozityvaus neatsako. Monashas jį mėgstas, todėl esą čia.

Vysk. Motiejui Valančiui skirtoji „Lietuvių tautos praeities“ knyga

DR. IGN. URBONAS

LIETUVIŲ TAUTOS PRAEITIS (LITHUANIAN HISTORICAL REVIEW), tomas III, knyga 4(12) 1976 m. Istorijos ir gretimų sričių neperiodinis žurnalas. Redaguoja Juozas Jakštas. Vicedirektorius J. A. Račkauskas. Leidžia Lietuvos istorijos draugija — Lithuanian Historical Society, 10425 South Kenton Ave., Oak Lawn, IL 60453. Numeris skirtas Vyskupo Motiejaus Valančiaus šimto metų mirties sukakčiai (1801–1875), knyga 126 psl.

Lietuvių istorijos draugija Chicagoje išleido „Lietuvių tautos praeities“ III t., IV kn., skirtą vysk. Mot. Valančiui paminėti. Šioje knygoje yra dr. Juozo Jakšto

straipsnis: „Vyskupas Motiejus Valančius savo laikuose ir dabar“, dr. Pauliaus Jatulis: Vyskupas Motiejus Valančius: Nauja medžiaga iš Vatikano archyvo — Laiškai“ (1850 — 1868), ir doc. Juozo Tumo surinktas vysk. Motiejaus Valančiaus leidinys: „Maskoliams katalikų persekiojant“, Zinijos bendrovės išleistas 1929 m. Kaune.

Valančius — aušrininkų pirmatakas

Pagrindinis straipsnis — studija 23 psl. — apie Valančių šiametome yra dr. J. Jakšto. Jame dr. Jakštas, pasiremęs beveik visais lietuvių spaudoje paskelb-



Baiba Kalnina (latvių dailininkė)

Ilustracija Birutės Pūkelevičiūtės eilėraščiui

SEPTYNIŲ VAINIKŲ ŠVENTĖ

BIRUTĖ PŪKELEVIČIŪTĖ

Zarinių Janiui

Graži yra septynių vainikų šventė. Šermukšnių kekės jau raudonos, bet sodai dar kvėpia medum ir obuoliais.

Nutilo vėjai.

Jaunystė — auksinė lūšis ištrichom akim — kadaise tokia plėšri ir nerami, snaudžia minkštojo žolė. Dabar nebaisu ją paglostyti.

Laikas aplankyti aruodus, panerti rankas į šnerančius kviečius ir tarp dėmų pažarstyti vasaros derlių.

Grūdai, grūdai — lietaus ir sėjiko vaikai! Jūsų branduoliai dar šilti — lyg mažos, saulei ištikimos širdys.

Septynių vainikų šventė gera pasėdėti valandėlę ant slenkstio.

Pamąstyti, atsistusti, nusišypsoti.

Kai ima temti, upe atlinguoja valtys.

Mes plaukiame pro sambrėškos miglas — pasveikinti tilto statytoją.

— Labą vakarą. Padėk Dieve!

Jei nebūtų per upę permesto tilto, abu krantai niekad nesusitikytų. Miškai nušlamėtų į rytus, pievos nubanguotų į vakarus.

Tilto statytojas myli abu krantus. Todėl jis ir stato tiltą — krantą prie kranto priartina, suriša, sukabina: „Nemotokit, broliai krantai, plaukit pagrečiau, vienas kitam ant peties padėję rankas; juk pirmąkart gėris pavėsiuose jūs buvot viena ir ta pati — aukštupio žemė“.

Jau tamsu.

Tolumoje, kur upės vaga gilėja, iš dugno iškyla didžiulė derliaus pilnatis. Ji lengvai supasi ant vandens, kol skvoistas mėnuio takas nusidriekia per visą upę.

Atrodo, kad pilnatis artėja, atplaukia į mus.

Septynių vainikų šventės nušviesti.

Red. pastaba: Jānis Zariņš, kuriam Birutė Pūkelevičiūtė jo 70 metų amžiaus proga (g. 1907. III. 26) paskyrė eilėrašį, yra lietuviams be galo bičiulis latvių kalbininkas, pedagogas, gyventojas Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Latvių kalbon yra išvertęs Juozo Girmūno „Tautą ir tautinę ištikimybę“, kai kurias „Žmogaus be Dievo“ dalia, Algirdo Landsbergio drama „Penki stulpai turgaus alkšteje“, Birutės Pūkelevičiūtės romaną „Rugsėjo šeštadienis“, Aloyzo Barono romaną „Abraomas ir sūnus“, „Mėnesieną“, novelių rinktinę „Keltai ir pėdos“ ir daug kitų mūsų autorių beletristikos, pabertos latvių periodinėje spaudoje.

tais šaltiniais, pristato Valančių kaip vyskupą, kilusį iš liaudies ir su liaudimi pasilikusį, vyskupą — švietėją, blaivintoją, lietuvinintoją, kūrėją ir aušrininką — šliūpą ir Maironio — pirmą. Suglaustai aprašo Valančiaus laisvąsias 1963 metų sukilimo metus. Dr. Jakštas, tarp kitko, paminėjęs Zemačių vyskupijos valdytoją prieš Valančių J. K. Gintilą, pavadindamas jį „pavyskupiū“, Gintilą buvo prelatas, rusų valdžios nominuotas į vyskupus, bet, vyskupu niekada netapo. Yra Vatikano archyve Gintilos vienas raštas, popiežiui, po kuriuo jis

pasirašęs — episcopus nominatus — vyskupas nominatas. Ant to paties rašto popiežiaus savo ranka parašyta: „Gintila nunquam episcopus“ — Gintila niekada nebus vyskupu!... Tai smulkmena. Šiaip dr. Jakšto starpsnis yra mokslinė ir nuosirdi studija apie Valančių, paremta šaltiniais su istoriko — mokslininko atsargumu. Dėl šio straipsnyje ir aplamai kitų istorikų keliama klausimų, susijusių su Valančiumi, savo pastabas pažymėsiu antroje šio savo rašto dalyje.

Valančius — Vatikano archyvuose

Dr. Jakštas teisingai pageidauja, kad dr. Paulius Jatulis, gyvenęs Romoje, prieinantis prie Vatikano archyvų, turėtų paskelbti visus šaltinius apie Valančių. Šiame „Lietuvių tautos praeities“ tome dr. Jatulis paskelbė keletą Valančiaus ir Valančiui rašytų laišku. Jie yra įdomūs, nes parodo Valančiaus diplomatinį gabumą ir tas vergijos sąlygas, kuriose Valančius gyveno ir dirbo. Pvz. viename laiške, per pasiuntinį siųstame, Valančius rašo Vienos nuncijui arkiv. De Luca, kad šiuo laišku tikėtų, bet tais jo laiškais, kurie eina per valdžios istaigas — ne visada tikėtų... Nuncijus, persiųsdamas popiežiui šį Valančiaus laišką, pridėjo savo pastabą, kad atsakymas yra labai tikslus šio „protingo, bet bailaus vyskupo“. Tas tik rodo, kad nuncijus, gyvendamas laisvoje Vienoje, nesuprato Valančiaus gyvenimo sąlygų okupuotame krašte. Kitas gi aukštas Vatikano pareigūnas, matyt, geriau painformuotas apie tuometinę Lietuvos padėtį, ant Valančiaus laiško popiežiui parašė tokią pastabą: „Vysk. Valančius yra geriausias vyskupas visoje Rusijos imperijoje ir yra vertas popiežiaus pagarbos“.

Dr. Jatulis duoda šaltinių ir lietuviškus vertimus ar bent trumpą jų santrauką, kas palengvina ir tiems, kuriems lotynų kalba yra mažiau žinoma. Jatulis yra gerai pasiruošęs istorikas, ir mūsų didžiausias prašymas — kad jis kuo daugiau tų šaltinių iš Vatikano archyvų paskelbtų. Ne tik apie Valančių, bet viską, kas tik Lietuva ir jos istorija liečia.

Valančius naujų šaltinių šviesoje

Pristatant šį vertimą „Lietuvių tautos praeities“ tomą ir dr. Jakšto ir dr. Jatulio darbus apie Valančių, šia proga norisi pareikšti kelias pastabas aplamai dėl Valančiaus vietos mūsų tautos istorijoje ir bandyti atsakyti į klausimą: kas buvo Valančius iš tikrųjų lietuvių tautai?

Naujų šaltinių, ypač Lietuvos, Leningrado ir Vatikano archyvų šviesoje kai kurie ankstesni mūsų teigimai apie Valančių pasirodo nėra tikslūs. Pagaliau gi reikia senąją istorijos mokslo dėsni — žvelgti į įvykius ir žmones tame laike, kuriame jie vyko — pritaikyti ir Valančiui.

Pirmasis teigimas — priekaištas, kurį padarė dr. J. Šliūpas dar „Aušroje“ Valančiui — yra Simano Daukanto išvargmas iš savo namų ir globos. Šis priekaištas buvo kartojamas visuose mokyklų vadovėliuose anais laikais ir, atrodo, jis kartojamas dar ir šandien. O istorinė gi tiesa šiuo klausimu yra labai aiški ir paprasta. Daukantas 1851 m. išėjo dėl ligos pensijon su 42 rub. metams. Valančius jį pakvietė pas save ir Daukantui mokėjo 200 rub. (vėliau 150 rub.) ir pažadėjo išleisti jo raštus. Po kelių laiko Daukantas staiga, nevaromas išėjo. Neva tai dėl jo raštų neišleidimo ir kitų motyvų, bet nevaromas. Valančius rašė jam laiškus ir prašė grįžti atgal. Dėl viename laiške Valančiaus pavartoto žodžio — „valkiojies“ Daukantas įsižeidė, ir kuo čia „laiskų ginčai“. Tai gi, kuo čia kaltas Valančius? Jis padėjo Daukantui, bet šis išėjo. Negi jėga jį grąžinti? Todėl šį priekaištą Valančiui, kaip istoriškai nepagrįstą, reikėtų nustoiti kartojus.

Kas buvo Valnčius lietuvių tautai?

Kai kurie mūsų literatūros ir šiaip istorikai karts nuo karto pareiškia, kad Valančius nebuvo vadas, netikėjo į Lietuvos prisikėlimą, ir jo literatūra buvo menka, religinė.

Bet po šimto metų istorinėje perspektyvoje ir naujuose šaltiniuose vis dėlto išliko apie Valančių

(Nukelta 4 pusl.)



Adomas Goldikas

Vytautas Gailius

Valančiui skirtoji „Praeitis“

(Atkelta iš 3 pusl.)

lančių istorinė tiesa. O ši tiesa, norim nenorim, yra tokia:

Valančius — lietuvių vadas

Valančius buvo nerinktas lietuvių tautos vadas. Vadas: religinis, moralinis, tautinis. Jo valdymo tuometinė žemaičių vyskupija su vienu milijonu tikinčiųjų apėmė beveik visą Lietuvą. Lietuvos šaltiniai sako: „Valančius buvo nacionalinio judėjimo pradininkas ir vadas“. Tą patį sako Leningrado šaltiniai — gubernatorių raštai carui. Tokiu jį laikė ir jo klausė ano meto Lietuva. Valančius per 25 metus — tamsiausioje vergijos naktėje — buvo vienintelis autoritetas ir vadas. Ar jis tikėjo į Lietuvos prisikėlimą? Jei jis nebūtų tikėjęs — nebūtų nieko veikęs ir būtų galėjęs puikiai gyventi okupacinės valdžios malonėje, nebūtų reikėję gyventi namų arešte su paruoštu cėmoranėliu ištrėmimui. O savo tikėjimą jis net oficialiai pabrėžė savo testamentu: „Atėis gadinė... galėsit laisvai giedoti savo giesmes...“

Valančius buvo Lietuvos švietėjas

197 Valančiaus mokyklos ir tik 17 valstybinių mokyklų — tai istorinis faktas ano meto Lietuvoje. 197 mokyklų — tai kone visa švietimo ministerija! Viena — tik Rietavo dekanate per keletus metus išmokyta lietuviškai skaityti ir rašyti — 24,330 asmenų. Tai nuostabi faktai. Dr. Jakštas savo anksčiau minėtame straipsnyje pamini, kad tos mokyklos nebuvo aukšto lygio, neaukštesnės už motinų prie ratelių mokyklas... Bet kas tas motinas prie ratelių paruošė mokytojomis, jei ne Valančiaus mokykla? Kokias gi mokyklas galėjo kas nors iškurti anose sąlygose? Šiaip ar taip, reikia pripažinti faktą, kad Valančius apšvietė lietuvių tautą (liaudį) ir paruošė ją „Aušrai“ ir nepriklausomybei.

Valančius — knygnešio tėvas

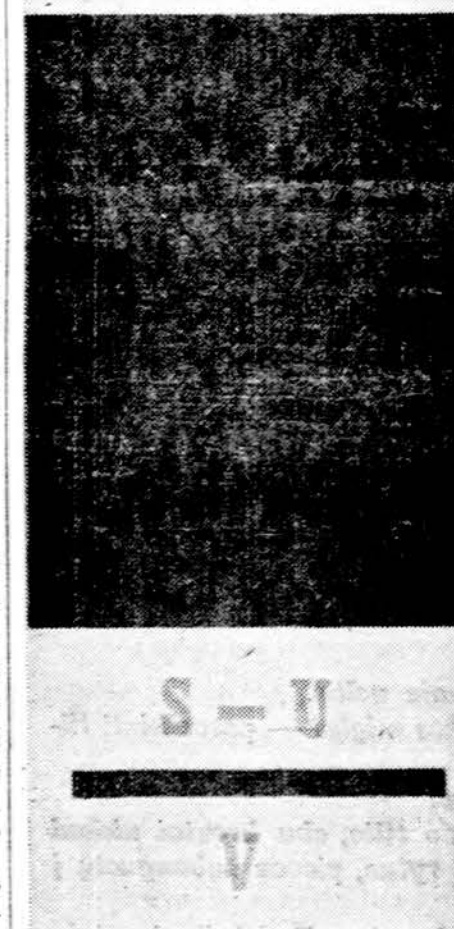
Valančius pradėjo Lietuvos knygnešiją erą ir teisėtai turėtų būti vadinamas knygnešio tėvu. Prof. Vaclovas Biržiška kartą Valančių pavadino „daugiaveidžiu“, nors vėliau, susipažinęs su šaltiniais, šią savo nuomonę apie Valančių ir pakeitė. Taip, Valančius naudojo daug „veidų“ — slapvardžių savo raštamais, spausdinamais Tilžėje. Valančiui reikėjo daug „veidų“ — esant policijos priežiūroje — rūpintis vyskupija, mokyklomis, knygų leidimu užsienyje ir nebūti ištremtu iš vyskupijos. Bet ar čia yra blogybė? Jis niekam nedarė blogo, o tik sumanė dirbti Dievui, tautai ir švietė bei guodė pavergtus brolius.

Valančius — kūrėjas

Valančius parašė 46 knygas. Iš jų — 5 grožinės literatūros, viena istorinė ir 40 — religinių. Apie jo grožinę kūrybą net šandieninės Lietuvos šaltiniai sako:

Nauji leidiniai

• **ENCYCLOPEDIA LITUANICA**. Volume V. Edited by Simas Sužiedėlis and Antanas Kučas, Ph. D. Editorial Assistants Rita Kapočius & Mykolas Drunga. Published by Juozas Kapočius. Printed in the United States of America. Encyclopedia Lituanica, 395 West Broadway, So. Boston, Mass. 02127. Library of Congress Catalog Number 74 — 114275.



Encyclopedia Lituanica penktojo tomo nugarėlė. Dailininkas — Telforas Valius.

Vėl vienas didysis užmojis išsivijoję artėja prie savo pabaigos: Encyclopedia Lituanica penktasis tomas jau išleistas, betruksta tik paskutinio — 6-tojo Pirmą kartą mūsų kultūros, valstybinio gyvenimo bei tautos istorijoje liuanistiniai faktai pasauliui pateikiami pačių lietuvių mokslininkų protu bei rankomis. Tai epochinės reikšmės faktas.

Penktasis Encyclopedia Lituanica tomas apima S, Š, T ir U raides. Tai daugybė svarbių straipsnių, liečiančių istorinius, politinius, visuomeninius, literatūrinius, meninius, muzikinius ir aplamai kultūrinius faktus bei su jais susijusius asmenis. Liečiama be jokio skirtumo visa liuanistika tiek išsivijoję, tiek šiandieninėje ir istorinėje Lietuvoje. Spauda bei iliustracijos gana ryškios.

Tai daugelio profesionaliai pasirošusių bendradarbių — autorių darbas. Visas liuanistikos sritis apimančiuose puslapiuose yra ne tik daugybė trumpų, bet ir ilgesnių raštų, kurių aukšto enciklopedinio lygio galėtų pasivyti kiekviena enciklopedija. Greitosiomis čia suminėme tik vieną kitą iš penktojo tomo.

Tiksliai ir taikliai aptariami šie ryškesnieji rašytojai: folkloristas ir rašytojas Adolfas Sabaliauskas (Zalia Rūta), poetė Danguolė Sadūnaitė — Sealey, dramaturgas Kazys Saja, poetas ir dramaturgas Stasys Santvaras, Jurgis Savickis, Ieva Simonaitytė, K. Sirvydas, Balys Sruga, Ignas Šeinius, L. Suteika, A. Tulys, Vaižgantas, Antanas Škėma, Antanas Strazdas, Julija Švabaitė ir kt. Kiek čia pasauliui pristatoma mokslo ir visuomeninio darbo žmonių: prof. A. Salys, prof. Pr. Skardžius, Alfredas Sennas, Antanas Smetona, A. Stulginskis, Leonardas Šimutis, M. Sleževičius... O kur dar muzikai, dailininkai ir kiti sričių žinomesnieji, kurių šio tomo raidėse taipgi netrūksta. Puikūs yra daugelio vietovių aprašai. Ypač plati Vilniaus universiteto istorija. Nesigailima vietos ir istoriniams Lietuvos teritorijos aprašui — Territory of Lithuania. Akį patraukia ir Lietuvos teatro istorija. Pagalint trumpame tomo paminėjime čia visko neišskaičiuoti. Reikia kiekvienam puslapio po puslapio tomą perverti. Šitai pravartu visiems: ir senimui, o ypač jaunimui. Tomo kaina 20 dol.

„Valančius pralaužė lietuvių prozinės literatūros ledus“. Kad ir nedidelės penkios knygelės, bet jos yra kūryba. Ir, kaip tokios, jos yra daug vertesnės už kai kurių nekūrėjų ilgus raštus. Jos buvo ano meto Lietuvos liaudžiai ir vadovėliai ir skaitiniai.

Valančius — Lietuvos blaivintojas

Prof. Vaclovas Biržiška dar 1925 m. vienoje savo paskaitoje lyg ir pasiūkė iš Valančiaus blaivybės, o dr. Jakštas šiame tome savo straipsnyje pažymi, kad toji Valančiaus blaivybė Lietuvoje ilgai neišsilaikė. Į Valančiaus blaivybės sąjūdį, atrodo, reikėtų pažvelgti ne vien tik kaip į fizinį alkoholio negėrimą, bet daugiau kaip į moralinį sąjūdį pakelti tautos moralei ir sąmonei. Tą darė ir Indijos Gandhi, skelbdamas pasninko sąjūdį savo tautai. Kai kas tada juokėsi ir iš Gandhi. Valančiaus blaivybės sąjūdžio prasmę pastebėjo ir caro gubernatoriai savo pranešimuose carui, ir aišku — šis sąjūdis buvo uždarytas. Dėl to „neišsilaikė“. Ir Indijoje pasninkas neišsilaikė, bet jis savo misiją — pakelti tautos moralei ir vienybę — atliko. Apkritai, mūsų istorikai gal per daug akcentuoja tą

žodį „neišsilaikė“. Jį vartoja ir Mindaugo krikščionybę Lietuvoje — girdi — neišsilaikė. Neišsilaikė ir Lietuvos nepriklausomybė, bet ar jos nebuvo? Neišsilaikymo istorinis faktas niekad nepaneigia pirmojo istorinio fakto.

Valančius ir sukilimas

Visi istoriniai įvykiai, bet ypač šis — Valančius sukilimo metu — reikia imti tose anų laiko sąlygose, kuriose jis vyko. Valančius paskelbė sukilimo klausimu tris ganytojiškus laiškus ir pasakė vieną pamokslą katedroje. Tai jis padarė okupacinės valdžios verčiamas. Net pats Muravjovas, išsukęs Valančių į Vilnių, su kumščiu grasino pakorimui. Ka kitaip kas galėjo padaryti? Jis neįsėdė nei Dievo, nei Bažnyčios, nei savo tautos. O iškilio kaip didis diplomatas ir šviesus savo tautos dvasinis vadas!

Perskaitys šį valančinį „Lietuvių tautos praieities“ leidinį, baigiantis žodžiu noriu pasveikinti „Lietuvių istorijos draugiją“, „Lietuvių tautos praieities“ žurnalą redaktorių dr. J. Jakštą, Draugijos ir žurnalo didele rėmėja istorikę Aliciją Rūgytę už pagerbimą vysk. Valančiaus jo mirties 100 metų proga.



Aktorius Jonas Kelešius S. Beckett'o „Paskutiniame Krappo įrašė“. „Laiskai Lietuviams“ aktorius Jonai Kelešius skirtą kultūrinį vakarą. Jaunimo centro kavinėje, Chicagoje, rengia balandžio 29 d. (penktadienį) 7 val. 30 min. vak. Vakare girdėsime Joną Kelešį, atliekantį S. Beckett'o „Paskutinį Krappo įrašą“ ir Pulgijo Andriusio „Neįleidimo“. Taip pat bus įteiktos ir „Laiskų Lietuviams“ skelbto konkurso laimėtojų premijos. Nuotr. A. Kežio, S.J.

• LKB KRONIKA, Nr. 26.

Lietuva, 1977 m. kovo 19 d. Šiame numeryje: 1. S. O. S., 2. Lietuvos kunigų kreipimasis į klierikus, 3. Sveikiname „Tiesos kelį“, 4. Tardymai ir kratos, 5. Žinios iš vyskupijų, 6. Religijai bendruomenių „sutartys“, 7. Laiškai ir pareiškimai, 8. Tarybinėje mokykloje, 9. Iš „LKB Kronikos“ archyvo.

Naujasis „LKB Kronikos“ numeris yra 56 psl., iliustruotas nuotraukomis suimtuju ir nužudytu, iliustruotas mirusiųjų karstais, kuriuos valdžia neleidžia laidojimo pamaldų metu įnešti į bažnyčią, matomos religinės skulptūros su nudaužytomis galvomis.

• AUSRA, Nr. 5 (45).

Lietuva, 1977 m. vasario 16. Naujame numeryje: 1. Italijos, Prancūzijos ir Ispanijos Kompartijų vadovams — Enriko Belinguerui, Zoržui Maršei ir Santjago Karlijui, 2. Ka mums šiandien byloja tautos patriarchas, 3. Moteris, ejsi į šviesą, 4. Salin alkoholi! 5. Lietuvių padėtis Baltarusijos TSR, 6. Kraštotyriškų vargai, 7. Tarybų Sąjungos „broliškumas“ ir „laisvė“, 8. Žinios. Naujas „Aušros“ numeris 49 psl.

• TIESOS KELIAS, 1977 m.

sausio mėn., Nr. 1. Šiame numeryje: Kunigo situacija, Gavėnia, Faktai ir idėjos, Pamokslai, Ptaitis ir dabartis. Leidinys 53 puslapių. Leidžiamas Lietuvoje, medžiaga skirta šiandieniniams Lietuvos kunigams, jų pastoraciniam darbui. Kaip žinome, nepriklausomybės laikais Lietuvoje buvo leidžiamas žurnalas tuo pačiu vardu ir tai pačiai paskirčiai. Šiandieninis „Tiesos Kelias“ yra anksčiaušiojo pagrindinis tęsinys.

Visi šie trys pagrindiniai leidiniai „Draugo“ dienišėje laidoje jau buvo suminėti ir išsamiau aptarti dienašio vedamajame balandžio 20 d. „LKB Kronikos“ medžiaga išsiai, o „Aušros“ dalinai yra perspausdinama „Draugo“ kasdieninės laidos pirmajame puslapyje.

SOPHIE BARCUS

RADIO SEIMOS VALANDOS
Visos programos iš WOPA.
Lietuvių kalba: kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 12:30 — 1:00 val. popiet. — Sestadienį ir sekmadienį nuo 8:30 iki 9:30 v. ryto.
Telef.: HEMLOCK 4-2413
1490 A. M.
7180 So. MAPLEWOOD AVE.
CHICAGO, ILL. 60629

Kultūrinė kronika

IS LITUANISTIKOS INSTITUTO VEIKLOS

Lituanistikos instituto pirminkas dr. J. Gimbutas praneša, kad jau sudaryta lituanistikos premijos komisija: pirmininkas LI prezidiumo narys istorikas V. Trumpa, nariai — literatai Alf. Nyka-Niliūnas ir Ant. Vaičiulaitis, Tautotyroos skyriaus narė Gražina Krivickienė ir Teisės — Sociologijos skyriaus narys dr. Aleksandras Plateris. Jie visi yra Lituanistikos instituto tikrieji nariai ir gyvena Washingtono ar jo apylinkėse. Premija 1000 dol., mectenatas LI tikrasis narys kun. dr. Juozas Prunskis. Premija bus paskirta už vieną išskirtinį lituanistikos mokslo veiklą arba už liuanistinius nuopelnus aplamai. Ji bus įteikta VI-me LI suvažiavime, kuris įvyks kartu su III-ju Mokslo ir kūrybos simpoziumu Čikagoje lapkričio m. 24-27 dienomis.

Lituanistikos instituto Literatūros skyriaus vedėjas prof. dr. Bronius Vaskelis informuoja, kad susitarta su dr. Vincu Maciūnu ir Antanu Vaičiūlaičiu parašyti lietuvių literatūros istoriją anglų kalba. Veikalas bus apie 250 puslapių. Kitas Literatūros skyriaus užplanuotas veikalas yra Lietuvių istorinė drama, kurią rengia dr. K. Ostrauskas, dr. R. Silbajoris, V. Trumpa ir dr. Br. Vaskelis. Tos knygos autorių santraukos bus skaitomos Mokslo ir kūrybos simpoziume.

Lituanistikos instituto taryba išrinko naujų Instituto narių, bet jų pavardės bus paskelbtos vėliau, gavus išrinktųjų kandidatų sutikimą būti nariais.

PAREMKIME „MODERN LITHUANIAN DECLENSION“ ATSPAUSDINIMĄ

Prieš trejus metus į mūsų rankas pateko prof. J. Marvan'o (Monash univer., Melbourne) 436 puslapių maktas „Modern Lithuanian Declension“. Lietuviai bus skaitę palankų balisto prof. W. Schmalstiego šio veikalą įvertinimą „Aidų“ žurnalo Nr. 6, 1976 m. Leidėjas pagaliau surastas JAV, Michigano universiteto leidykla, bet ji prašo ir lietuvių bent dalimi prisidėti prie spausdinimo išlaidų padengimo. Reikia tad mums suteikti 3.200 dol. Australijos Lietuvių fondo valdyba, šių metų kovo 12 d. posėdyje patį paskyrusi iš kasos šiam reikalui 750 dol., nutarė skelbti specialų vaują, norėdama suteikti trūkstant 2.500 dol. Kreipiamasi taipgi į JAV ir Kanados lietuvius. Minėto veikalą išleidimas nėra vien Australijos, bet viso pasaulio lietuvių reikalas.

Siunčiant žekus įrašoma:
Australijos Lietuvių Fondas — Gramatika.
Siunčiant adresuojama:
The Australian Lithuanian Fund,
44 Errol Street,
N. Melbourne, Vic.,
Australia.

Šio specialaus uždavinio rėmėjų pavardės ir sumos bus paskelbtos spaudoje, o taip pat ir visa apyskaita.
Australijos Lietuvių fondo valdyba
Red. pasta b a. Plačiau apie prof. J. Marvaną ir jo liuanistinį veiklą žiūr. Šios dienos kultūr. priedo 3 psl.

KELIONĖS Į LIETUVĄ.

IŠ CHICAGOS

GEGUŽES 1 IKI GEGUŽES 8 — \$ 995.00
LIEPOS 25 IKI RUGPIŪČIO 4 — \$1089.00
RUGPIŪČIO 25 IKI RUGSEJO 3 — \$1069.00

Liepos ir rugpiūčio mėn. kelionės galima atskirti nuo grupės ir paslūkti Europoje iki dviejų savaitų be jokio atskiro primokėjimo.
I kabiną įeina visa transportacija iš Chicago, viešbutiai (po du kambaryje), pervežimai ir maistas.

MARIUS KIELA

6557 So. Talmay Ave.
Chicago, Ill. 60629
312-434-9655

— arba —

GORDON TRAVEL SERVICE

Prudential Plaza
Chicago, Ill. 60601
312-644-8083

Air fares subject to change and government approval.



GRANESAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

R. R. PIETKEWICZ, Pres.

2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING PLACE

VALANDOS: PIRMADIENIS IR KETVIRTADIENIS — 9 v. r. iki 8 v. v.
ANTRADIENIS IR PENKTDIENIS — 9 v. r. iki 5 v. v.
SEKMDIENIS — 9 v. r. iki 12 v. v. — Trečiadienį uždaryta.

7% Mokamas už 6 m. Mokamas už 1 m. Mokamas už 3 m.
Minimum \$1,000 Minimum \$1,000 Minimum \$1,000

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PIRMO NUOŠIMIMO NUO 1 D.
Dividendai mokami kas 3 mėnesiai

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ 1977 M.

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

9727 South Western Avenue
Chicago, Illinois 60643 Tel. (312) 238-9787

VIENOS SAVAITES EKSKURSIJOS

\$599.00
(Maskva, Vilnius, Maskva)
#1 — GEKUŽES MEN. 2 D.; #1-A — GEKUŽES MEN. 9 D.;
#11 — RUGSEJO MEN. 25 D.; #12 — SPALIO MEN. 10 D.;
#13 — SPALIO MEN. 17 D.
VISOS KAINOS PAZYMOTOS NUO BOSTONO AR NEW YORKO — NUO CHICAGO PRIDĖTI DAR \$121.00

DVIEJŲ SAVAITIŲ EKSKURSIJOS

#3 — BIRŽELIO MEN. 4 d. — Maskva, Vilnius, Ryga, Leningradas, Helsinki \$1,189.00
#4 — BIRŽELIO MEN. 28 d. — Maskva, Vilnius, Luccerna, Lugano, Zeneva (Sveicarija) \$1,274.00
#5 — LIEPOS MEN. 4 d. — Maskva, Vilnius, Roma \$1,171.00
#6 — LIEPOS MEN. 9 d. — Maskva, Vilnius, Ryga, Leningradas, Helsinki \$1,217.00
#7 — LIEPOS MEN. 18 d. — Maskva, Vilnius, Luccerna, Münchenas, Baden-Baden, (Sveicarija ir Vokietija) Bazilis \$1,537.00
#8 — RUGPIŪČIO MEN. 1 d. — Maskva, Vilnius, Roma \$1,274.00
#9 — RUGPIŪČIO MEN. 15 d. — Maskva, Vilnius, Leningradas, Helsinki \$1,171.00
#10 — RUGSEJO MEN. 3 d. — Maskva, Vilnius, Roma \$1,274.00
#14 — GRUODŽIO MEN. 20 d. — Maskva, Vilnius, Ryga \$1,138.00
Visos ekskursijos apima KAUNĄ ir TRAKUS (Price subject to change)

PASALIO LIETUVIŲ BENDRUOMENES SKIDIMAS Į LONDONĄ — 2 ar 3 savaitės — \$355 iš Chicago. Liepos mėn. 20 d. — Išvykimas.
Tais pat parodomais skidimais (chartera) į

Chicago į Vokietiją — nuo \$699.00
Frankfurtą — nuo \$899.00
Lai Anglija — nuo \$1499.00
Roma — nuo \$299.00

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGJAMAMS

Daug autapysite, pirkdami čia jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atideiant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidaryta pirmadienį ir ketvirtadienį vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629

Tel. — Prospect 6-8998

Fantastinė kelionė į Senadorių

(Atkelta iš 6 pusl.)

jos ir pomėgių skirtumais, susibū-
rė į tamprų vienetą ir atliko dide-
lį uždavinį: žurn. VI Būtėno žo-
džiais, "pagimdė 16-ko svarų lie-
tuvišką kūdikį". Ar bereikėtų aiš-
kinti, kodėl?

20 dolerių? Ar jūs padukotė!

Tai pasakė viena ponija, per-
braukdama ranka prie angliakasių
albumų stirtos prisegta kainos la-
pelį leidinio pristatymo vakaronėje.

Is tikrųjų: kokia jo kaina? Ko-
kia aplamai yra lietuviybės išlaiky-
mo kaina? Ar kas yra nustatęs to-
kį matą, kuriuo seikėsi lietuviš-
kų pastangų dydžius arba lėšų ri-
bas? Galia, neturime, tad ir toli-
mesnius mano svarstymus priimki-
te vien kaip fantaziją.

Štai prel. J. Karalius, konkrečia
pasilūpa ir tikslantinis avansu at-
kvietai bei globojęs būsimuosius au-
torius į Pennsylvaniją. Kokiu ina-
šu pažymėti jį, išvedusį Senadorių
iš ilgamečių parapijų rietenų, ra-
šiusį bei leidusį knygas, vienuoli-
kos tūkst. dolerių įnašu prisidėję-
si prie angliakasių leidinio, 25
tūkst. dolerių prie Pasaulio lietuvių
archyvo kūrimo, kitomis sumomis
skatinusį mūsų kultūrinę — religio-
nų veiklą ir t. t. Tegu jam tenka
bent vienas simbolinis doleritukas.

Bent po dolerį reikėtų duoti ir
Keziui su Būtėnu, knygos auto-
riams. Pirmasis — Jaunimo centro
darbošioji bitelė, lietuviškos televi-
zijos programų vedėjas, apie 20 su-
suktų liet. filmų autorius, jaunimo
chorų-ansamblių iniciatorius; an-
trasis — knygos autorius, mūsų pla-
čiosios spaudos bendradarbis, ilgą
metų eilę stebis ir mums pateikias
liet. gyvenimo apraškas, 1975 m.
tūkstantinę premijuotas žurnalistas.

Laukiančių eilėje stovi leidinio
patarėjų komisija, dailininkai ir
knygos apipavidalintojai. Skirkime
ir jų trūkusį po pusdolerį; daugiau
juk ir negalime, nes esame suma-
niai taupūs lietuvių gospadoriai,
negalį įsivaizduoti pinigų kažkokioms
nežinomoms kultūroms.

Na, dar liko bent dešimtinė;
skirkime po dolerį ir išvykos trims
studentams: juk visada su patosu
skelbiame, kad jaunimas — mūsų
ateitis. Likusius bene septynis siū-
lyčiau užrašyti Pennsylvanijos lie-
tuvių sąskaiton. Juk pamenate,
kaip jie gražiai ekskursiją priėmė,
visur vedė, viską rodė, senų dai-
nų pridainavo, muziejinių daiktų
davė...



Antanina Kisieliene-Čiurlionytė St. Mary's Villa senelių namuose, Elmhurst, Pa. 1972 m. gegužės mėn. (tuomet ji buvo 81 metų amžiaus) tautosakas rin-
kėjai Elenutė Bradūnaitė dainuoja senasias lietuvių liaudies dainas.

Argi ne panašiai mes atseikėjame
kultūrinę duoklę lietuviškam reika-
lui? Deja, tiesa! Bet juk daugiau
dolerio ir nelieta po atostogų Flo-
ridoje ar pietų daintowne, — ar
ne toks dažno pasiteisinimas? Ir
man taip neseniai nutiko: nuvažia-
vome su draugu į vidurmiestį ir
nuėjome į restoraną. Nebloga: iš-
gėrėm kokteilį, draugas užsisakė vė-
žių, aš — steiką. Sąskaita —
20.75 dol.

Mano miela nepažįstamoji ponija:
už dujus pietus mes nuperkame
Karalius, Kezių ir tūkstančių
Pennsylvanijos lietuvių lūkesčių,
vargų, džiaugsmų pastangas.

Jei neįtikinu — kapituluoju.

Cia ir baigiasi paslaptingoji ke-
lionė. Gal ji ir nebaigta, nes dar
daug dalykų gula krūtine. Kaip tu-
rėtume spręsti dabartinės Pennsyl-
vanijos lietuviškąjį uždavinį? Kaip
Australijos, kaip Brazilijos džiung-
lėse gyvenančių lietuvių; kaip tu-
rėtume persirikiuoti bendruomenės,
propagandos ir kituose kultūrinio-
se frontuose, kuriuose vis dar pe-
šamės ir nesutariame; kaip išvilio-
ti aukštesnėse pilys užsidariusi, pin-
gais ir protais stiprų tautiečių pul-
ką; kaip...?

Gal kitą sykį, kai susitiksimė se-
kančios Amerikos Lietuvių biblio-
tekos knygos krikštynose. O dabar
lauksime, kad ir visi, pervertę nau-
jajį albumą, pasidalintų savo įspū-
džiais. Vertėtų, nes tai ne vien tik
albumas: jis — dovana mums vi-
siems, o svarbiausia, prasminga
duoklė Pennsylvanijos vienge-
čiams, kurie to tikrai užsitarnavo.

Kultūrinė kronika

PROF. ANTANO KLIMO
LITUANISTINĖ KELIONĖ
PIETŲ AMERIKON

Šių metų gegužės 18-birželio
23 d., PLB v-bos siunčiamas ir
finansuojamas, penkiuose Pietų
Amerikos kraštuose lankysis dr.
Antanas Klimas, Rochesterio u-
niversiteto profesorius. Jo kelio-
nės tikslas yra supažindinti Pie-
tų Amerikos lietuvių visuomenę —
jaunimą, studentus, profesio-
nalus, korespondentus, redak-
torius, literatus ir t. t. bei ling-
vistika besidominčius asmenis —
su lietuvių kalba. Dr. Klimas
kalbės apie lietuvių kalbos kil-
mę, jos reikšmę kalbotyroje, jos
dabartinę padėtį kitų kalbų tar-
pe ir t. t. Susidomėjusiems bus at-
sakoma į klausimus tarmių,
kirčiavimo, žodžių darybos ir pa-
našiais reikalais. Paskaitos vyks
lietuvių kalba. Jose nebus moko-
ma kalbėti lietuviškai. Paskaitos
yra visuomeninio, ne švietimo
(mokyklinio) pobūdžio.

PLB v-ba paskaitų organizavi-
mą P. Amerikoje pavedė Jauni-
mo sąjungoms (JS) kartu su Lie-
tuvių Bendruomenėmis (LB).
Kraštuose, kur nėra LB, paskai-
tas ruošia JS, o kur nėra nei JS,
nei LB, ruošia LB atstovau-
jančios institucijos. Todėl pas-
kaitas Kolumbijoje organizuoja
— JS, Argentinoje — JS, Urug-
vajuje — ULKD, Brazilijoje —
LB ir JS, o Venecuoloje — LB.

Dr. Klimo maršrutas yra toks:
Kolumbija (Bogota ir Medellin)

— geg. 18-25 d., Argentina —
geg. 25-birž. Id., Urugvajus —
birž. 1-8 d., Brazilija — birž. 8-
16 d., Venecuola — birž. 16-23
d. Tikslus jo atvykimo ir išvyki-
mo laikas bus praneštas paskai-
tų organizatoriams, kad jie vi-
suomenę informuotų. Svečio su-
tikimą, apgyvendinimą ir išlydė-
jimą tvarko vietiniai paskaitų or-
ganizatoriai, kurie šiais reikalais
informuoja krašto spaudą ir vi-
suomenę.

PLB v-ba pageidauja, kad dr.
Klimo paskaitomis pasinaudotų
kiek galima didesnis skaicius lie-
tuvių. Kviečiama paskaitomis
pasinaudoti visų įstiklinimų bei
pažiūrų asmenis, priklausiančius
ir nepriklausančius skirtingoms
vietinėms organizacijoms. Visos
organizacijos ir sambūriai pra-
šomi savo narius paraginti pas-
kaitose dalyvauti.

Norime pastebėti, kad dr. Kli-
mo kelionės pirmine paskirtis y-
ra bendravimas su lietuviiais. Pa-
skaitų organizatoriai yra papra-
šyti sudaryti sąlygas profesorui
apsilankyti vietinėse mokslo ins-
titucijose, tačiau tai turi būti da-
roma nuo lietuviškų reikalų at-
liekančiu laiku. PLB v-ba tikisi,
jog P. Amerikos lietuviai plačiai
pasinaudos paskaitomis, tuo su-
darydami pagrindą ir tolimes-
niems santykiams mokslinėje sri-
tyje. Studentai kviečiami susido-
mėti lingvistika, kaip profesija.

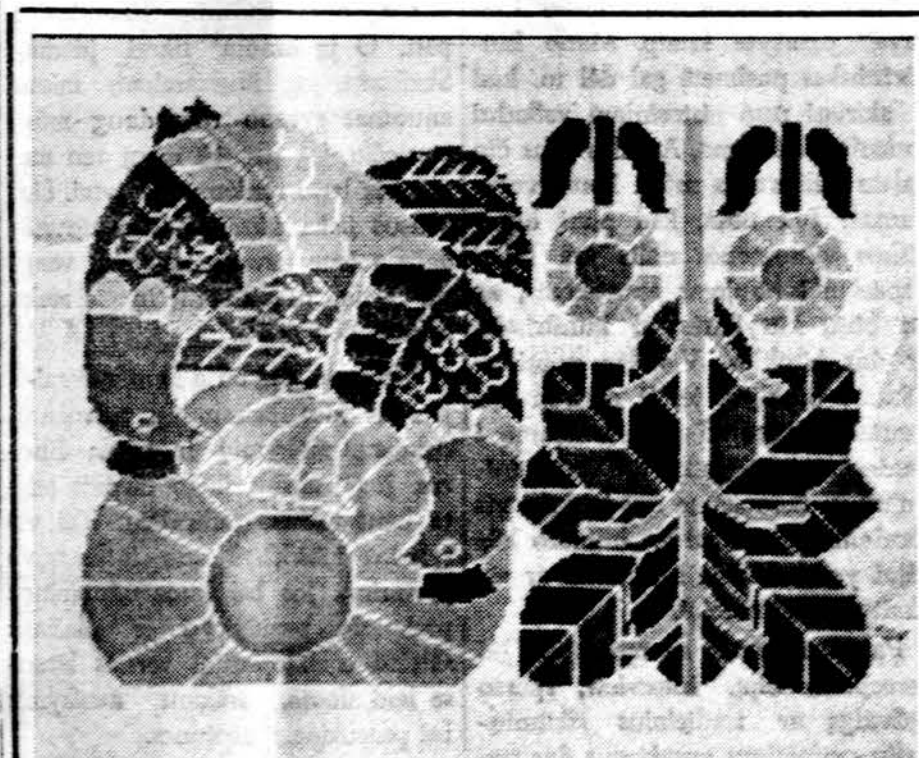
Romas Kasparas

POETAS TOMAS VENCLOVA BALŲ LITERATŲ KONFERENCIJOJE

Trečioji Baltų literatūrų kon-
ferencija įvyksta balandžio 29 ir
30 d. Wisconsin valstijos univer-
sitete, Madison mieste. Konferen-
cijos lituanistinė programa buvo
plačiau paminėta "Draugo" kul-
tūriniam priede balandžio 16 d.
Rengėjai dar papildomai infor-
muoja, kad konferencijoje balan-
džio 29 dienos vakare poetas To-
mas Venclova skaitys savo kūry-
bą, o balandžio 30 d. dalyvaus li-
teratūriniam simpoziume.

PASKIRTOS PULITZERIO PREMIJOS

Kasmet Amerikoje skiriamos
Pulitzerio vardo premijos yra be-
ne pats didžiausias įvertinimas
asmens, kūrybingai dirbančio vie-
noje ar kitoje kultūrinėje srityje,
ypač akcentuojant rašto žmones.
Šią praėjusią savaitę 1977 metų
Pulitzerio premijos ir buvo pa-
skirtos. Net ir neradus įrinki-
mui įprastinės kategorijos specia-
li premija buvo paskirta Alex
Haley, autoriui dabar labai po-
puliarios knygos "Roots". Istori-
nio veikalo premija paskirta jau
1971 m. mirusiam Stanfordo uni-
versiteto profesorui David'ui
Morris'ui. Už biografiją premiją
gavo John E. Mack. Poetas James



PAVASARINIS IŠPARDAVIMAS

Užsisakykite šį siuvinėjimui (needlepoint) paveikslą
"SAULĖTAS RYTAS" už \$7.00. Komplektą sudaro 18" x 22"
cnavas (No. 10) su atspausu piešiniu, siuvinėjimo instrukci-
jos, išsiuvinėto paveiklo spalvota nuotrauka, reikalingų siūlų
apskaičiavimas ir siūlų pavyzdžiai. Arba galite išsirinkti savo
spalvų kombinaciją. Baigtas paveikslas yra pritaikintas prie
standartinio dydžio rėmų: 16" x 20".

Persiųntimą užmokame mes. New Jersey gyventojai prideda
5% valstyb. mokesčius. Užsakyką su čekiu ar money order
siųsti:

AMBER DESIGNS
46 MCKENZIE RD.
CONVENT STATION, N. J. 07961



Savininkai vienintelio lietuviško motelio Palm Beach, Floridoje, mal-
niai kviečia savo tautiečius atvykti bet kuriuo metų laiku praleisti savo
atostogas jų gražioje nuosavybėje — Ocean Holiday Resort Motel —
kuri randasi tarp Atlanto ir Worth ežero —

3120 South Ocean Blvd. (A-1-A), Palm Beach, Fla. 33480.

Patogūs, įvairaus dydžio, pilnai šaldomi ir šildomi kambariai ir butu-
kai su virtuvėmis ir vonios kambariais, televizija ir telefonu, privatus
400 pėdų ilgio pajūris, didelis šildomas baseinas. Kainos žemiausios
Palm Beach pajūryje.

Lietuviai motelio vedėjai mielai patarėms, jei kreipsitės raštu auk-
ščiau nurodytu adresu ar skambinsit telefoną 305-322-7447.

Merrill pagerbtas premija už po-
eziją. "General nonfiction" kate-
gorijoje laimėjo William W. War-
ner. Už dramą Pulitzerio "susi-
laukė Michael Cristofer, už mu-
ziką — Richard Wernick. Jau de-
šimtą kartą Pulitzerio premija
visai nepaskirta už grožinę prozą.
Šalia čia suminėtu, dar yra bent
dešimtinė Pulitzerių, paskirtų už
įvairias žurnalistikos šakas.

WAGNER and SONS

TYPEWRITERS,
AND CHECKWRITERS
ADDING MACHINES
Nuomoja, Parduoja, Taiso
Virš 50 metų patikimas jums
patarnavimas

Phone — 581-4111
5610 S. Pulaski Rd., Chicago

Rašomų elektrinių OLYMPIA mašinelių lietuviškų raidynų gauta
nauja siunta. Geriausia dovana ne tik čia Amerikoje, bet labai tin-
kama siųsti ir Lietuvon (mažas maitas). Kreiptis

DRAUGAS, 4545 W. 63rd St., Chicago, Illinois 60629 ir
vakarais pas A. DAUGIRDĄ, tel. 476-7399 — arba
tiesiai iš SPARTA savininko: J. L. GIEDRAITIS,
10 Barry Dr., E. Northport, N. Y. 11731 (sk.)



A. TVERAS
2646 W. 69th Street — Tel. RE 7-1941
Pardavimas ir taisymas
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBES

**MES STENGIAMĖS DUOTI LIETUVIAMS GERIAUSIĄ
PATARNAVIMĄ IR GERIAUSIAS PIRKIMO SĄLYGAS.
ISIGYKITE LABAI PATVARIĄ IR EKONOMIŠKĄ
SUSISIEKIMO PRIEMONĘ.**

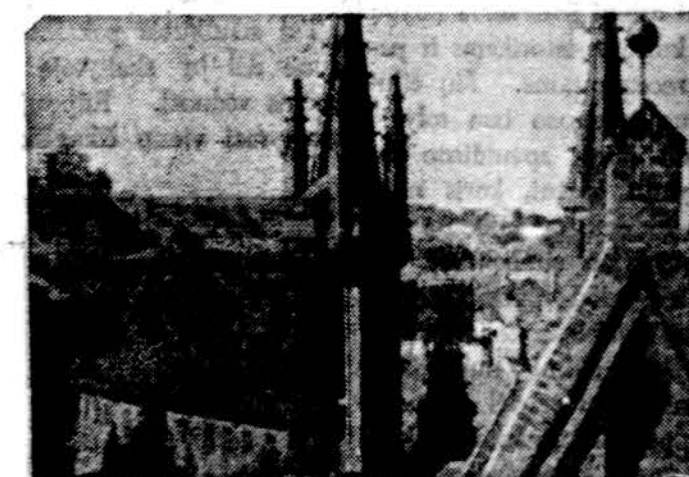


**Didžiausia naujiena! PLYMOUTH-"ARROW"
patvarus, 4 cilindrių, ekonomišką iki 35
mylių galionu ir kainą nuo \$2,995.00**

Turime jaunuoliams mašinų: Cadillac, Buick, Pontiac, Oldsmobile
ir kitų, taipgi importuotų. Įvairių kainų. Pradedant nuo \$100. Mū-
sų dirbtuvėse prityrę mechanikai pataisys karoseriją (Body),
sparus (Fenders) ir sureguliuos motorą

BALZEKAS MOTORS, 4030 S. Archer VI 7-1515
Seniausias automobilių pardavėjas Chicagoje, gerbiamas virš 60
metų.

PLYMOUTH — VOLARE — CHRYSLER — ARROW



GALAXY TOURS and TRAVEL, INC.

141 Linden Street, Wellesly, Mass. 02181

Tel. (617) 237-5502

VIENOS SAVAITES KELIONĖS Į LIETUVĄ

DVIEJŲ SAVAIČIŲ KELIONĖS Į:

LIETUVĄ — AUSTRIJĄ —

BAVARIJĄ, VOKIETIJĄ — RUSIJĄ

VILNIUS

Vienos savaitės kelionė į Lietuvą — 6 naktys Vilniuje, 1 diena Kaune

Balandžio 14 — Balandžio 21 \$799 Rugsėjo 16 — Rugsėjo 23 \$829
Gegužės 5 — Gegužės 12 \$829 Rugsėjo 27 — Spalio 4 \$829
Gegužės 12 — Gegužės 19 \$829 Spalio 6 — Spalio 13 \$829

Dviejų savaitų kelionė į Lietuvą, Austriją ir Bavariją, Vokietiją

— 6 naktys Vilniuje, 3 naktys Vienoje, 4 naktys Munich

Gegužės 20 — Birželio 3 \$1079 Liepos 7 — Liepos 21 \$1199
Birželio 16 — Birželio 30 \$1199 Liepos 14 — Liepos 28 \$1199
Rugpjūčio 11 — Rugpjūčio 25 \$1199

Dėl daugiau informacijų apie šias keliones į Lietuvą prašome
kreiptis telefonu —

SKAMBINTI "COLLECT"

ELEONORA GREGAITIS Detroit, Mich. 313-485-3714

EUROPA TOURS Cleveland, Ohio 216-692-1700

MRS. I. TAMOSAITIS West Coast, 213-662-0791

ANN PAULIKAS Chicago, Ill. 312-581-0089

ANTHONY VAINA Miami, Fla. 305-364-3506

1977 KELIONĖS Į LIETUVĄ

Vienos Savaitės Kelionės į Lietuvą — 1 naktis Maskvoje, 6 dienos ir 5 naktys
Vilniuje su dienos ekskursija į Kauną, 1 naktis Maskvoje.

- Rugsėjo 18 — Rugsėjo 26 \$858.00
- Spalio 9 — Spalio 17 \$826.00

Dviejų Savaičių Kelionės į Lietuvą, Vokietiją ir Angliją — 1 naktis Mask-
voje, 6 dienos ir 5 naktys Vilniuje su dienos ekskursija į Kauną, 4 naktys
Munich ir 3 naktys Londone.

- Birželio 26 — Liepos 10 \$1,253.00
- Liepos 17 — Liepos 31 \$1,253.00

Speciali kelionė į Lietuvą, Vokietiją ir Prancūziją — 1 naktis Maskvoje, 6 dienos
ir 5 naktys Vilniuje, su vienos dienos ekskursija į Kauną, 3 naktys Munich ir 3
naktys Paryžiuje.

- Birželio 8 — Birželio 22 \$1276.00

Kelionių kainos pagrįstos kelionių kainomis iš Bostono, New Yorko ir Montrealo
per Pan American World Airways arba bet kuriuo IATA lėktuvu.

Dėl daugiau informacijų apie Lietuvių keliones prašome kreiptis:

**ALGIRDAS MITKUS
BALTIC TOURS
8 White Oak Rd., Newton, MA 02168
Tel. (617) — 969-1190 arba
1-800-223-7420
(prašyt kalbėti su "Pat")**

Skelbiame skubias kviestas keliones ribotas. Patartina kuo anksčiau išsiregistruoti.

Fantastinė kelionė į Šenadorių

Mintys „Pensylvanijos angliakasių Lietuvą“ vartant

Tur būt, kiekvienas šiais įmantų ir išradimų televizijos scenarijų laikais esame matę fantastinių filmų, nukėlusius mus į dvidešimt pirmąjį amžių, ar veikėjų paslaptingomis aplinkybėmis sugrąžinusių į praeitį ir pan. Nepaprastai mėgstu šios rūšies žanrą ir, truputį nuraudęs, turiu prisipažinti, jog jis yra net tapęs neatskiriama mano gyvenimo dalimi.

Zmogus yra bene keisčiausias planetos Žemės sūnėlis. Ar ne tiesa, jog jis neretai savo dabarties — tos trumpąsias akimirkas užmojus ir darbus skiria ateitį arba, sugrįžęs mąstydamas į nesugautą praeitį, semiasi iš ten patirties bei stiprybės dabarčiai. Gal todėl, ieškodami šios dienos prasmės, ir esame taip glaudžiai įtęję į anas dimensijas.

Nepaprastą nuotykių į anas paslaptingas laiko užuolankas patyriau prieš kiek laiko Jaunimo centre, kur tradicija virtusioje kultūrinėje vakaronėje įvyko „Pensylvanijos angliakasių Lietuvos“ knygos sutiktuosius. Tur būt, mažai kas iš dalyvių pastebėjo, jog ir pati vakaronės įžanga, už langų dūktant mirtingam sniego pūgai, prasidėjo mažai, bet tam įvykiui prasmę laiko pokštui. Kadangi naujoji VI Būteno-Algo Kežio knyga vakaronės vėlesnėje eigoje nukėlė mus į 19-20 šimt. sąvartą, buvo visai natūralu, jog ir popietės pagrindinė prelegentė I. Bublėnė, pakilusi Clevelande penktą valandą vakaro, Chicago aerodromo turėjo nusileisti 4:30! Pagalvokite — juk ji buvo nusikridusi visą pusvalandį į praeitį. Ar nepuikį įžangą bet kuriam fantastiniam filmui!

Pensylvanijos Lietuvali Misticška sala, kurios praeities liekanas dar spausčius dažais kvepiančioje 340 puslapių knygoje atskleidžia mums du spaudus entuziastai: žurnalistas VI Būtenas ir fotografas Alg. Kezys, S.J.

Šios apybraižos tikslas nėra dalykiškai įvertinti ar išnagrinėti naująjį Amerikos Lietuvių bibliotekos leidinį. Tai atlikti paliekama knygų kritikams, kultūros istorikams ir patyrusiems recenzentams. Šių eilučių autoriui priklauso tam tolygiai mažėjantiems mūsų spausdinto žodžio skaitytojų būriui, kuris naujo leidinio didesnę ar mažesnę paklausa tebus vien simboliškai tešėjas. Ir aš bandau į knygą įvelgti smalsaus kiekvieno lietuviškos knygos mylėtojo akimis, nuodirdžiai džiaugdamasis, kad ir vėl įspaudėme naują pėdsaką savosios kultūros kelyje, kad atkasėme dar vieną statinę lobio, buvusio pasmerktu negailėstingai užmarščiai...

Tačiau begalę klausimų, liūdny ir šviesių minčių srautą sukėlė vakaronės pašnekovai, kai knygos nebuvau dar net palietęs.

Ingridos Bublėnės nuojautos, kad nemokame prieiti prie dabarties Pensylvanijos lietuvių; užuominos, kad jų angliškai parašytos mūsų spaudai žinutės dingsta nepaskelbtas redakcijų krepšiuose; klausukai, kodėl kasyklų miesteliuose nepigryja Lietuvių Bendruomenė, kodėl...

Šviesesnis entuziastas buvo VI Būtenas, gyvu pašnekesiu perlekęs Pensylvanijos vaikštynių ir susitikimų įspūdžius, nostalgikas bebaigiančių amžinybės iškeliauti angliakasių nuotakas bei jų savitas, mūsų kartai jau ne visada suprantams lietuvių apraškus.

Kunigas Alg. Kezys pristatė knygos techninę dalį: spausdinimą, mecenatus, darbo talkininkus bei įvairius vingius, kuriais ši knyga pas mus atkeliavo. Prie jų dar sugrįšime.

Visa vakaronės pašnekovų mozaika kaip tik ir skatina atverti šio stambiausio albumo lapus ir ieškoti nežinomųjų iškų, pamatyti VI

J. TOLIUSIS

Būteno sutiktuosius, pasigrožėti naujausiais foto meistro A. Kežio užfiksuotais momentais. Keliaujame!

22-ųjų parapijų sėkmės

Jos nėra džiaugsmingos. Nė viena mūsų genties ankstyvoji emigracija nebuvo rožėmis klotas. Tai liudija ir Chicago skerdyklų darbininkai, New Yorko gildų siuvėjai, — taisy pačiais rūškanais keliais ėjo ir Pensylvanijos ateiviai. VI Būtenas veda mus į požemines šachtas, kuriose anuomet dirbdavo ir žūdavo anų laikų angliakasiai, lydi pajudusių namų gatvėmis, kuriose pavėdus ariai visokiais būdais kenkė lietuviams prekybininkams, supažindina su (net ir šiaurės Atlanto neišvengiamais) „bičiulystėmis“ su lenkais, primena liūdus klebonų-parapijų komitetų vaidus bei teismus.

Nežiūrint visų negandų, lietuvių čia sugebėjo pasistatyti savas bažnyčias bei įkurti parapijas, kuriose ir virė beveik visas jų kultūrinis gyvenimas: chorai, savišalpos draugijos, bažnytinės organizacijos ir t.t. Šių parapijų marga spalvė veikla albumo tekste ir vėlyvųjų bažnyčių statybų istorinės iškarpos, parapijų veikėjų darbų nuotraukos, iškyls po bažnyčias, kapines, vienuolynus ir pan. Akimirkos smalsia žurnalisto akim pastebėtos ir judri, nuolat besikeičiančių vaizdų, datų, nuotykių, pasakojimų kaleidoskopu pažertos skaitytujai.

Savaitei praėjus po knygos pristatymo, svečiausi bičiulių draugijėleje, ir, kadangi Pensylvanijos angliakasiai dar buvo šviežia naujovė, nukrypome ir į juos.

Graži knyga... Per stambus šriftas... Ramojus šališkas... Pasitūšė kai brangi. Girdėjau, R. Lapas karčiamose užkurdavo pikantiškų eilučių... Bravo, prelatas Karalius... Tai smulkutės pokalbių pabios, ir ne dėl jų skaitytojų į anuos svečius vedusi. Rūpestį sukėlė svarstymai vieno čikagiško kultū-

rininko, leidiny pasigedusio nuoseklesnės istorijos bei platesnės veiklos, vykusios ir šalia parapijų; girdi, visa tai knygoje vos užgriebta vienu kitu sakiniu.

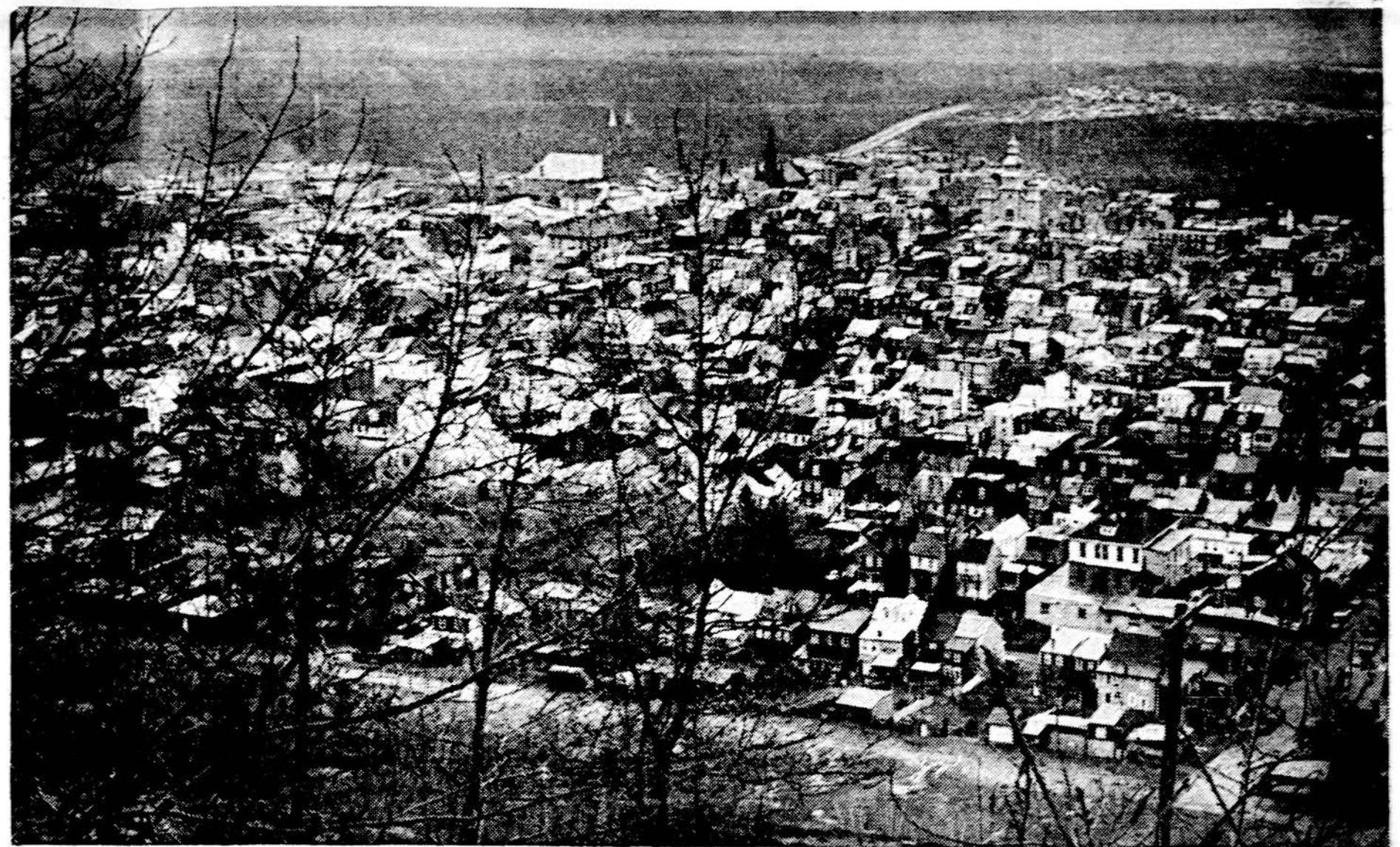
Tautiečio teigimai vienu ypu sugriovė mano šviesią viziją, kurią nešiojau visą savaitę. Iš tikrųjų, Ramojau, kokią istoriją Tu ten parašei? Nepatikėsite: rytojaus dieną, sekmadienį, vėl atsiverčiau albumą ir dar kartą jį perskačiau.

Neturėtume nei nuogąstauti, nei prikalbėti, nes iš tiesų šios knygos tikslas ir nebuvo pateikti visuotinę Pensylvanijos lietuvių angliakasių istoriją: dalykišką, chronologiską savo eiga, su statistika bei žemėlapiais etc. K. Bradūno iškelta mintis įamžinti nuotraukomis senąsias Amerikos lietuvių bažnyčias, mokyklas, paminklus, veidus bei prel. J. Karaliaus konkreti pasiūla (ir finansinė talka) toki užmoji pradžiai Pensylvanijoje, — štai tos pirmosios vilonės, davusios šiai knygai užuomazgą, o vėliau ir veidą.

Tiesa, kad leidinys nėra istorija akademine prasme, bet tai vis dėlto labai prasmingas indėlis ir papildymas prie kitos Pensylvanijos lietuvių temomis paskelbtos medžiagos.

„Pensylvanijos angliakasių Lietuva“ parašyta kitaip. Mano kultūrininkas pasimetė gal dėl to, kad ji skiriasi nuo istoriniam veikalui įprastinio dėstymo. Ar tik nebus čia kaltas nelemtas mūsų konservatyvumas? Juk tiesa, kad plati lietuviškos visuomenės dalis yra labai nepaslinki naujoms apraškom, ar jos būtų kūrinių, ar kultūrinių, ar dar kitokių. Vis dar nepripažįstame poezijos, jei ji nesirimoja tradiciniu ketureiliu, šnairuojame į modernesnių teptuko brūkšnių dalininkus; nemokame net juoktis, vis įtardami, jog dabarties humoro kūrėjai yra kažkokie šarlatanai ir sąskaitų suvedinėtojai.

Panašiai yra ir su reportažu. Jei korespondencija, interview, sporto apžvalga ar tradicinius iškilmių, minėjimų aprašymus dar nesunkiai viršiname, tai reportažą, patį vaizdžiausią žurnalistikos žanrą, ne visada „įkandame“.



Pirmosios Amerikos lietuvių sostinės, Shenandoah, Pensylvanijoje panorama 1972 m. gegužės mėn.

Reportažiniu stiliumi parašyta ir „Pensylvanijos angliakasių Lietuva“. Gal dėl to ir anas kultūrininkas nebuvo VI Būteno pagavęs?

Minčių srautas nesibaigia. Iš knygos puslapių jis vilnija tolyn, ieškodamas atsakymų į VI Būteno akimirku užuominas, į knygoje pateiktų kitų lietuvių ištraukas ir pan. O jų esama tikrai įdomių. Skaitome, jog Shenandoah mieste anuomet gyveno tiek daug mūsų tautiečių, jog per 40 metų ten merais vis buvo renkami lietuviai. Šios gausos įtaka tikrai didelė: nemaža dalis mieste gyvenusių airių, vengrų, žydų, net libaniečių išmoko kalbėti lietuviškai.

Numanu, jog būta Pensylvanijoje ir kitų šviesuolių: advokatų, daktarų, mokytojų ir pan.; žinoma, jog įvairiais laiko tarpais leista bent tuzinas laikraščių. Tai vis šviesios kibirkštys ano laikotarpio gyvenime. Jos bei kitos užuominos paskatino pasidairyti ir plačiau: skleisti enciklopediją, verstis kituose leidiniuose, ieškant atsakymų bei patenkinant abejones.

Nepatikėsite — priėjau keisčiausių išvadų: koks visų užtikrų ratielių, draugijų ar asmenų įnašas bebuvų į ano laiko lietuvišką judėjimą, visus juos viršija veikla, susispietusi aplink parapiją. Tiesa, ji nebuvo aukšto lygio šandieninė prasme, būta mažesnių-didesnių dėmelių, bet ji patenkino pagrindinius ano laiko ateivių poreikius. Svarbiausia, kad parapija sutelkė apie save daugumą tautiečių ir buvo pagrindiniu lietuvių palaikymo židiniu.

Humorui vertėtų paminėti ir antrąjį didumų instituciją, neabejotinai buvusią stipria parapijų konkurentę. Liet. enciklopedijos žiniomis, 1914 m. Šenadoriuje buvo 120 lietuvių salinių! (tur būt, šandien tiek neturime visoje Amerikoje, — koks nuostmūkis!)

Jei VI Būtenas, vykdamas Pensylvanijos ekspediciją, gal vien tik nuvokė, ko ten reikės ieškoti, tai antrajam knygos autoriui, kun. Alg. Keziui, žadetas lengvesnis uždavinys. Mūsų foto meistras buvo pakviestas konkrečiai misijai: užfiksuoti šios salos lietuvių pastatytas bažnyčias, mokyklas, paminklus, įamžinti veidus.

Apie nuotraukas rašyti sunkiau. Gal net visai negalima kalbėti, nes jas reikia pamatyti ir, perlažius per savo vaizduotės prizmę, susidaryti nuotaiką ar vertinimą. Jaučiu — kiekvieno jis bus skirtingas.

Man naujojo albumo vaizdai prabyla žodžiausia kalba, kokios nepapasakos geriausias prakalbinkas ar aiškintojas. Antai, slėnyje nusidriekusi Shenandoah miesto panorama; Dievuli mano, argi tik-

rai ši miestą mūsų gentis kadaise valdė?

Aukštaišv. Trejybės skliautais tartum girdi iškilmingą giesmę, plaukiančią iš šimtų krūtinų.

Geležies gyvatėmis išsitraite, į juodą anglių uolyną nubėga bėgiai: jais važiuo benti kelios lietuvių kartos į darbą, į mirtį, į šviesesnio rytojaus viltį...

Zvyrutas Girardvillės kelesis susiaurėja ir užkumpsta kapinaičių vartuose. Juo angliakasiai lydėjo savo draugus paskutiniame kelionės ir tyliai šnabždėjęs apie viengėnį Džukijoje, Žemaičiuose ir Suvalkų lygumose.

Neužmirštami momentai iš Pensylvanijos Lietuvių dienų; beveik neįtikėtina: per šešiasdešimt metų į jas suplaudavo iki 20 tūkstančių mūsų kilmės tautiečių!

Didelę albumo dalį užima ir asmenų galerija. Vienus jų pažįstame jau iš seniau, kiti A. Kežio sutikti dviejose 1972-73 metų išvykose. Tai angliakasių, kunigų, giesmininkų, spaudos darbuotojų, seselių, užėmę lankytojų ir pan. veidų studija. Mielai, rangūs veidai, savo šypsniams, darbais ir užmojais per 70 metų sudėję duoklę, kurios nuostimčiai šandien didžiuojamės. Ačiū, mielas Algimantai, kad bent dalelę jų mums parodė!

Leidiny taip pat papildytas nuotraukomis iš Br. Kvickio, Lietuvių muzikologijos ir Lietuvių foto archyvų.

Laikas atidengti tris paslaptis

Noriu mielą skaitytoją atspąstyti, nes jaučiu, kad būsiu ji suvedžiojęs. Bet ir vėl prisiminkite, jog dar pradžioje minėjau, jog kviečias jus į apgaulingas laiko dimensijas, kurių, tur būt, niekad pilnai ir nesuvoksime. Turėtumėte man atleisti, nes juk visi fantastiniai pasakojimai baigiasi netikėta pabaiga, dažniausia grįžimu į dabartį, palikdami mus susimąščius ir besprendžiančius: iš tikrųjų, į kokį laiką tarpinį buvome nukelti?

Tikriausiai susikūrėte vaizdą, jog į šandieninės Pensylvanijos lygį?

Ar šis 30-40 metų švietimo suvėlavimas ir nebuvo didžioji klaida, dėl kurios liko neįdiegtas stipresnis tautinis susipratimas?

Norėtusi atidengti ir trečiąją mįslę, dirginančią dabartyje mūsų širdis ir protus: ar tikrai artėjame

viliojau į tolimąją Pensylvanijos lietuvių praeitį. Ne, ne neturėjau tokių užmačių. Ar žinote, kur abu knygos autoriai buvo nuvykę? Į ateitį! Taip, į ATEITĮ, kokią ir mes greičiausiai matysime savo trečiojo ar ketvirtio kartoje: bažnyčios, perimtos kitų tautybių klebonų ar saviškių, jau nekalbančių lietuviškai; jaunoji gentis, kuriai lietuvių jau nesvarbu; nostalgiki pačių vyriausiųjų amžininkų prisiminimai apie buvusias dienas... Tai šandieninė Pensylvanijos Lietuva ir gal mūsų pačių ateities vizija. Ji nėra labai šviesi, tačiau neišvengiama kiekvienos emigracijos tikrovė.

Kur sklūsta, kur nenumatyta? O juk turėta ir anuomet nepaprastų duomenų, teikiančių vilties, jog lietuvių žydės ten bent šimtmetį: skaičiumi vyraujanti lietuvių masė, greičiau ir stipriai išaugusios parapijos, fizinio gerbūvio suklestėjimas (vien Šenadoriuje būta daugiau kaip 200 liet. prekybininkų, verslininkų).

Vėl vėčiau storąją knygą, ieškodamas per greito lietuvių sūnykimo. Toli skleisti nereikėjo. Štai ryškėja ir antroji paslaptis — liūdnosios eilutės, kurias mums pateikia žurn. VI Būtenas. Paklausykime:

Shenandoah lietuviai be savų mokyklų buvo iki 1935 metų; 40 metų pavėluota dėl komitetų-klebonų kovos. Mahonoy parap. mokykla pradėjo veikti tik 1925. Šiamokin miestely, garsiam kiti lietuviška veikla, atskleidžia tokia tikrovė: ten nebuvo savosios mokyklos, kur jaunimas būtų pamokomas savos kalbos, Lietuvos istorijos etc. New Philadelphia lit. mokykla pradėjus veikti tik nuo 1927 metų, ir t.t. ir t.t. per daugumą tenyčių parapijų.

Ar šis 30-40 metų švietimo suvėlavimas ir nebuvo didžioji klaida, dėl kurios liko neįdiegtas stipresnis tautinis susipratimas?

Norėtusi atidengti ir trečiąją mįslę, dirginančią dabartyje mūsų širdis ir protus: ar tikrai artėjame

kiek dar metų tautybių sutirpimo katiliui spirsis New Yorkas, Chicago, Los Angeles ir visi kiti lietuviškieji židiniai?

Gal mįslės ir neįspėsime šimtu nuostimčių, bet drįstame su viltimi teigti, kad ateitis šviesesnė. Pažvelkime į turimus duomenis per tą pačią prizmę, kurios perspektyvose stebėjome ir Pensylvanijos kelionę.

Anoje iškyloje dalyvavo taip pat trys mūsų jaunosios kartos atstovai — studentai: sesuo ir brolis Bradūnai ir R. Lapas. Dalis Elenutės ir Jurgio Bradūnų šioje ekskursijoje atliktų darbų bei patirtų įspūdžių pateikta angliakasių knygos intarpe, pavadintame portfolio, o Raimundo Lapo sukaupta medžiaga (tautosaka bei muziejinės-archyvinės rados) įteikta atitinkamos liet. institucijoms. Štai kelias nuotraukų apie jaunuosius atstovus: trijulė jau gimusi šame žeminyje; visi baigę aukštuosius mokslus, besiekia magistrų ar doktoratų; baigę lituanistines mokyklas, Ped. lit. institutą; aktyvūs mūsų organizacijų veikloje; didžiuojamės ne tik jų gražia lietuvių kalba, bet ir gyvų entuziazmu įvairiems lietuviškiems reikalams.

Pristatau juos ne kaip kokią išimtį: tokių jaunuolių šiame krašte turime dar nemažai. Juos šaukimo ir išugdė susipratusių šeimų, lietuviškų parapijų mokyklų, jaunimo organizacijų. Nepasitenkime vien tuo: išplėtėme nepaprastą lituanistinių mokyklų tinklą, tačiau ne lietuvių faktorių šviesesnei ateitčiai. Tai nepaprasti ženklai, kuriuos stebėdami galime teigti, kad kokybiškai vis dar klytame aukštyn.

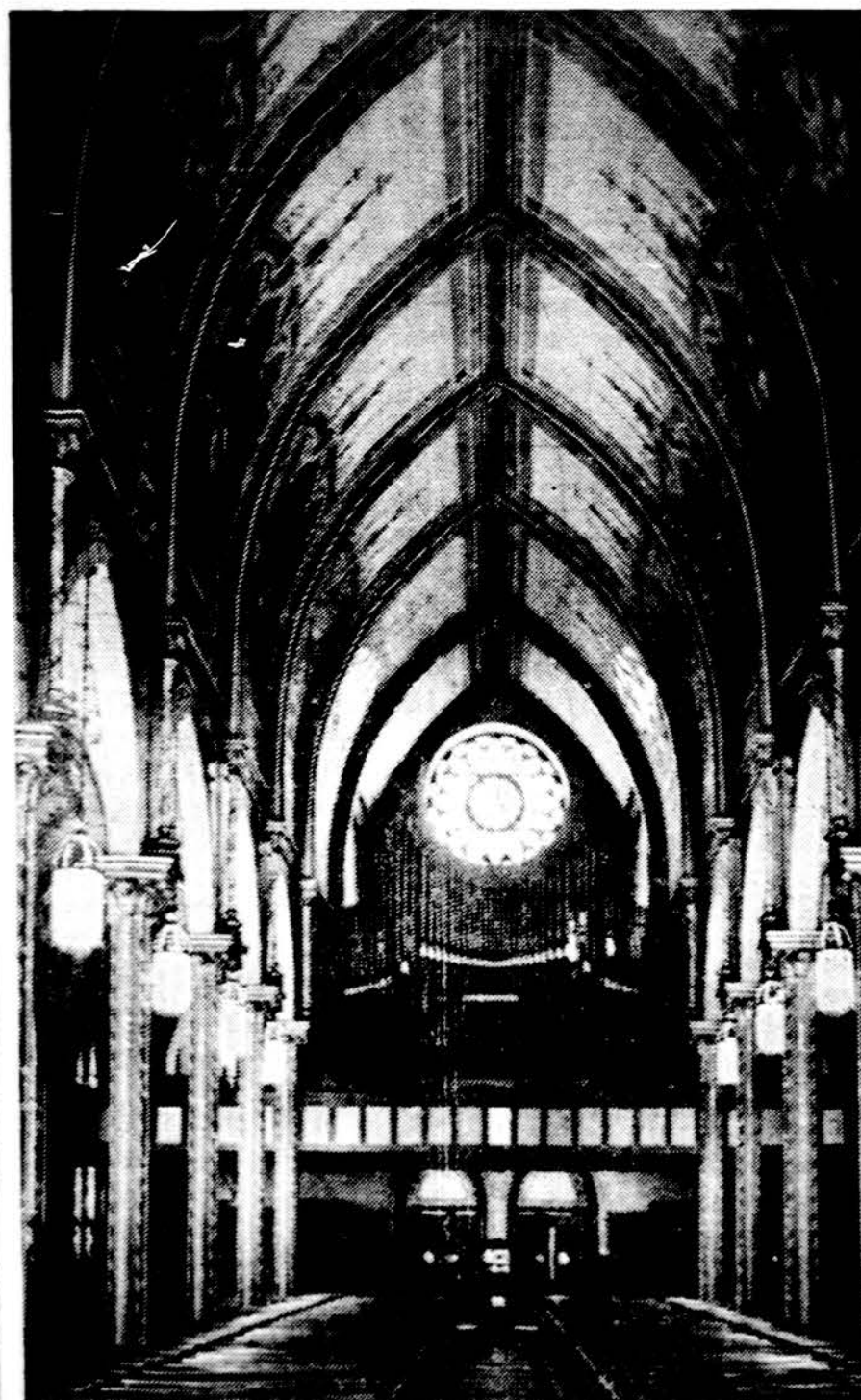
Neturėjome klebonų-parapijų dvikovų, gyvenimo patirtis išmokė tolerancijos; pasidarėme lankstesni kietuose principuose, nuleidome savo įsitikinimų labai aukštą krasinį ir beveik visad suradome pasminčių pagrindų, suvedusių prie bendro stalo. Sutilpome kartu daktarai, staliai, studentai, moterys, kunigai, liberalai etc.

Je, besprendžiant lietuviškus rūpesčius, ir ateity vadovausimės panašiu žūkiu — ieškome to, kas mus riša, o ne to, kas skiria! — užtikrinu: tuomet nuversime kalnus!

Pensylvanijos išvyka galėtų būti klasišku pavyzdžiu. Štai, sudariau net kelias jos dalyvių-iniciatorių-globėjų kombinacijas: poetas, žurnalistas, prelatas, fotografas; frontininkas, skautas, ateitininkas; liet. dienraščio redaktorius, angliško laikraščio tarnautojas, Amerikos Folkloristikos centro specialistė; humanitaras, biologas-ekologas, prancūzų k. „bachelor“...

Si marga grupė, įvairuojanti savo išsilavinimo, profesijos, ideolog-

(Nukelta į 5 pusl.)



Shenandoah lietuvių Sv. Jurgio bažnyčios vidus, žvelgiant nuo altoriaus



Kasyklose užmušto angliakasio K. Labučio antkapis Sv. Juozapo kapinėse, Mahanoy City, Pensylvanijoje.